

Tribuna școlii

Revistă săptămală

editată de
Ministerul Educației și Învățămîntului
și Uniunea Sindicatelor
din Învățămînt, Știință și Cultură

Anul IV (XXV) Nr. 135 (1221)

Simbătă 16 martie 1974

12 pagini și suplimentul
„Științe sociale” — 1 leu

In momentul sosirii, pe aeroportul Otopeni

Un luminos capitol

Recenta vizită a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, în Liberia, Argentina și Guineea, a marcat momente de însemnătate istorică în dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare dintre România și cele trei state vizitate. Constituirea unui luminos capitol în exprimarea prestigioasă a României socialiste, ca un factor dintre cei mai activi în consolidarea continuă, multilaterală a noului curs al vieții internaționale, vizita a reprezentat una din marile acțiuni politice internaționale ale țării noastre, pe linia Directivelor stabilite de Congresul al X-lea al P.C.R. care a subliniat deosebita importanță a întăririi solidarității cu țările angajate pe calea dezvoltării de sine stătătoare, a progresului economic și social, cu toate forțele antiimperialiste.

Pretuldenii, la Monrovia, Buenos Aires, Conakry, pe un itinerar de mii de kilometri, care a traversat vreme de nouă zile țări de pe continentele Africii și Americii Latine, conducătorul iubit al partidului și statului nostru a desfășurat o activitate laborioasă în deplină concordanță cu interesele poporului român, ale cauzei păcii, înțelegerii și colaborării între toate popoarele.

Această nouă și strălucită manifestare a politicii externe de pace, înțelegere și colaborare a României socialiste a confirmat încă o dată

stima și respectul de care se bucură, pe toate meridianele lumii, poporul nostru, personalitatea politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Prin convorbirile fructuoase, prin documentele semnate, prin acordurile și înțelegerile încheiate, această vizită s-a soldat cu un bogat și rodnic bilanț, pe linia dezvoltării relațiilor internaționale, spre binele și prosperitatea popoarelor, în interesul destinderii, al păcii și securității, al statorniciei unor raporturi inter-statale noi, bazate pe deplină egalitate și respect reciproc. Adăugându-se altor altor declarații solemne, tratate și înțelegeri similare, încheiate de România cu o serie de țări din Europa, Africa, Asia, America Latină sau la Casa Albă, declarația comună româno-liberiană, documentele româno-argentinene, tratatul româno-guineez, semnate în recenta călătorie, sînt rezultate rodnice ale acestei noi acțiuni de anvergură ale politicii internaționale a României socialiste.

Întregul nostru popor, care a însoțit cu sentimente de dragoste și profundă stimă solia de prietenie și colaborare a României, a salutat cu mîndrie patriotică și vie satisfacție rezultatele recentelor vizite. Pe adresa Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a secretarului general al partidului au sosit numeroase telegrame exprimînd satisfacția întregului nostru popor pentru această nouă manifestare strălucită a vitalității principiilor ce călăuzesc politica externă a României.

OCT. BUZESCU

Perfecționarea directorilor de școală

JUDEȚUL SĂLAJ

Sub îndrumarea Inspectoratului școlar al județului Sălaj, la Școala generală din Horoatul-Crasnei, județul Sălaj, peste 30 de directori de școli generale au participat la un interesant schimb de experiență pe tema: „Contribuția directorului de școală la introducerea tehnologiei didactice moderne în procesul de învățămînt.”

Acțiunea a început prin asistarea, în cabinetele și laboratoarele bine dotate ale școlii, la lecții de agricultură, matematică, chimie, limba română, limba rusă, aritmetică (clasa a III-a) și gramatică (clasa a IV-a). După terminarea asistențelor, s-a prezentat un referat din partea inspectoratului școlar, apoi un mare număr de directori au discutat pe marginea lecțiilor asistate și a temei prezentate.

Prof. ANTALAG PAUN
Școala generală din Cizer, județul Sălaj

JUDEȚUL BIHOR

La sfîrșitul lunii februarie a avut loc la Școala generală din comuna Simian-Bihor consfătuirea de lucru a directorilor din școlile generale ale sectorului Săcuieni. Cei 25 de directori au asistat la ore de limbă română, istorie, biologie, limba maghiară, chimie, agricultură ș.a., urmărindu-se probleme ale modernizării procesului instructiv-educativ.

Directorul coordonator al școlilor din sector, prof. Traian Secan, a ținut o informare, după care au luat cuvîntul mulți directori.

Prof. ALEXANDRU ADARJAN
Școala generală din Șimian, județul Bihor

JUDEȚUL BRĂILA

„Teoria conducerii”, „Munca de îndrumare și control”, „Legislația școlară”, „Munca metodică în școală”, „Orientarea școlară și profesională”, „Teoria grupurilor” — iată doar cîteva teme predate unor directori de școli din județul și municipiul Brăila care au participat, în București, la un curs de perfecționare.

Cursul, completat cu schimburi de experiență și vizite în școlile din Capitală, a constituit pentru directorii nou numiți un prețios îndreptar în găsirea celor mai potrivite căi de a face educație tinerelor generații, de a le facilita însușirea cunoștințelor predate.

Prof. ANISOARA MARDALE
Școala generală nr. 1 din Bărăganul, jud. Brăila

JUDEȚUL PRAHOVA

Trecînd în agenda sa de lucru realizarea unui învățămînt eficient, modern, în concordanță cu Hotărîrile Plenarei C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973, Inspectoratul școlar al județului Prahova și-a propus organizarea și ținerea unui curs pe teme de planificare și conducere cu directorii școlilor din județ.

Scopul organizării cursului a fost ridicarea neconținută a nivelului de pregătire politico-ideologică al conducătorilor de școli, generalizarea experienței în munca de planificare și conducere a unor școli din județ, lichidarea neajunsurilor constatate de organele de control pe teren.

DUMITRU C. LIȘIȚĂ
directorul Școlii generale din Chiojdeanca, județul Prahova

Tradiția promovării integrale

O scrisoare către redacție — căreia îi vom răspunde și printr-o vizită în școala respectivă spre a discuta cu sinceritate și cu receptivitate — ne comunică nu fără îngrijorare, că un coleg (profesorul E.B.) de pe lângă Hațegul hunedorean se îndoiește de faptul că unii învățători au reușit de-a lungul anilor să-și încununeze munca stăruitoare și plină de responsabilitate la catedră, cu clase de elevi, integral promovate. Se mai îndoiește, colegul nostru, și de faptul că ar fi eficient efortul cadrelor didactice de a lucra mai îndeaproape cu elevii slabi pregătiți și chiar de necesitatea de a lucra individual cu unii dintre acești elevi.

Îndoiala, strălucitoarea îndoială carteziană, este simbură de înțelepciune, semn al declanșării unor profunde acțiuni de gîndire și meditație. Dar, să nu confundăm celebrul „dubito, ergo cogito” cu măruntă și hilară îndoială a eroulor anecdotelor populare care, în totdeauna, se îndoiesc numai de ceea ce este cel mai evident.

Pentru că ce poate fi mai evident din marea avuție a celor mai valoroase tradiții ale trucidătorilor școlii românești decît obținerea unor promovări integrale de clase de elevi, și, chiar, de generații întregi de școlari!

Ca fiecare tradiție prețioasă din tezaurul tradițiilor noastre înaintate, și aceasta, a realizării de clase de elevi promovate integral, este preluată și

înnoită în conținut corespunzător cerințelor actuale ale dezvoltării societății noastre socialiste.

Sarcina lichidării repetenției la clasele I-IV se sprijină, în principal, pe doi puternici piloni: tradiția promovării integrale și adîncirea în interiorul activității școlare a democratismului orînduirii noastre. Dăm — așadar — o nouă strălucire acestei tradiții, generalizînd-o și școlarizînd toți copiii patriei nu numai prin prezența tuturor acestor copii — fără nici un fel de discriminare — pe băncile școlilor, ci, mai ales, prin pregătirea în condiții de trecere de către întregul nostru tineret a pragurilor de performanțe școlare necesare pregătirii lor pentru muncă și pentru viață.

În istoria școlii românești stăruie și va stăruie figura aceluiași apostol al satelor și al cartierelor muncitorești, aureolat de dăruirea plină de jertfă pentru a lumina copiii țăranilor și muncitorilor exploatați.

Această tradițională imagine de dascăl este și ea preluată și înnoită în conținut, prin chipul educatorului comunist, a cărui dăruire izvorăște din nețărmurita dragoste de patrie și atașamentul profund față de politica Partidului Comunist Român.

A trecut vremea îndoielilor mărunte și hilare; este timpul faptelor hotărîte.

C. ȘTEFAN

MOTIVAREA PRIN RELAȚII INTERPERSONALE, PRIN ROL ȘI PRIN ACȚIUNE A ELEVILOR

Motivarea în educație și la învățatură a copiilor, după cum precizăm în articolul din „Tribuna școlii” nr. 129 din 2 februarie a.c., nu se reduce la impulsuri izolate, la un cuantum de cerințe și mobiluri sociale, interiorizate de ei și întărite prin sistemul de pedepse — recompense ce li se aplică în procesul instructiv-educativ din școală. Dimpotrivă, ea exprimă dinamica organizată a întregii personalități; o stare activă, anume direcționată spre preocupări de mai lungă durată în munca școlară — un sistem funcțional deschis spre cunoașterea și stăpânirea realității și totodată de interacțiune mobilă, transformatoare, cu factorii educativi din mediul ambiant.

Dacă pentru activarea copilului antescolar trebuințele biologice, coordonarea senzorio-motrică și afectarea primează, în condițiile vieții școlare, **motivația prin relație** la

persoane și mobilizarea prin acțiune eficientă devin diriguitoare.

Încă relativ timpuriu, copiii devin sensibili la prezența persoanelor din jur, la actele celorlalți, la conduitele și relațiile din colectivitate. Dincolo de fenomenul imitației, atât de comun și frecvent la copiii de trei ani, orientarea spre persoane și apropierea preferențială între co-virșnici funcționează larg în prescolaritate. Întreaga activitate de joc, care se extinde simțitor și asupra etapelor școlare, reproduce, în fond — pe plan imaginativ și în acțiune fictivă — multitudinea de relații și atitudini reale ale adulților. Totodată, jocul atrage în mod plener copiii, determinând efecte educative dintre cele mai importante. Întotdeauna, în situații de joc, performanțele psihice ale copiilor se dovedesc net superioare aceloră obținute în afara jocului, în cadrul unor activități impuse lor, sau al programului școlar obligator.

ductiv disponibilitățile psihologice ale copiilor.

Motivarea transformatoare în direcția instruirii și a educației dorite nu este posibilă decât prin acțiune eficientă și în contextul unor relații interpersonale, care reproduc statute și roluri din viața adulților.

Ceea ce a impresionat adesea pe pedagogii riguroși în legătură cu acest adevăr a fost ideea și teama de a ne transforma întreaga învățatură într-un joc al elevilor, într-o activitate deci, lăsată la bunăvoia și plăcerea copiilor. De observat este însă că nu forma activității devine cea mai importantă și esențială, ci natura psihosocială a relațiilor de conținut în care se ancorează activitatea dată. Pentru copiii angajați lucid în niște roluri sociale, însăși activitatea jocului este de mare seriozitate. Foarte greu sînt dispuși ei să admită că jucîndu-se își pierd timpul degeaba, că nu fac nimic. Dimpotrivă, ei atunci „construiesc”, „transportă materiale”, „atacă”, „apără”, „cuceresc”, „organizează”, „conduc”, „navighează” și în genere „efectuează” mulțe alte acțiuni.

Disponibilitate de roluri.

Deschidere spre largă

interacțiune umană

Condiția de joc în motivație înseamnă mai întâi de toate o disponibilitate de roluri și deschidere spre largă interacțiune umană. În procesul instructiv-educativ ea urmează să evolueze spre disponibilități combinatorii, spre posibilitatea de alege și opțiune a diferitelor relații și variabile ale acțiunii. Fără a repeta formele de joc antescolare, miniaturizarea și substituția unor situații reale, într-un cadru educativ școlar, are vădite șanse de a motiva profund și substanțial personalitatea elevilor, de a-i antrena într-o direcție transformatoare.

Recepția unor roluri semnificative pentru elevi, ca și realizarea lor în condițiile vieții școlare, îi determină întotdeauna la ajustarea atitudinilor personale, la modificări de conduită și aspirații în raport cu considerațiile și cu așteptările celorlalți. În deplină variată roluri sociale, copiii se cunosc reciproc și învață să se autocunoască. Un fapt interesant surprinde, la un moment dat, o mamă, în realizarea rolului de protector la micul ei școlar. Într-un fel se comporta, de pildă, la jocul de șah acest copil atunci cînd juca

cu mama, favorizînd-o parcă în mișcările sale și dorînd să-i asigure reușita, și altfel acționa cu tatăl, pe care neapărat dorea să-l învingă. Evident, atât relația protectoare, cât și atitudinea competitivă, cea de cooperare, de evaluare etc., apar și sînt posibile numai în condițiile unei efective interacțiuni a copilului cu cei din jur. Un sistem de interrelații odată elaborat devine trebuință psihosocială a individului și-i motivează conduitele ulterioare.

Dacă un asemenea context de interacționări și de angajare în roluri nu-l găsește elevul în școală; el este larg dispus și și-l realizează în afara procesului instructiv-educativ, în climatul familiei, în cadrul vicinal, al străzii și al unor grupări informale, nu întotdeauna reprobabile sau nocive. Este posibil ca un copil sau tînar să-și realizeze motivaerea educațională și în afara școlii, să-și interiorizeze relații și roluri sociale, să-și exerseze experiența în situații reale pe care i le scoate viața în cale. Tot astfel cum este posibil și o motivaere a sa în direcția antisocială.

Nevoia de interacțiune socială

Oricare ar fi împrejurările de configurare a unei motivații în educație sau a alteia, adevărul cert este că această motivaere nu se obține decât prin acțiune, prin participarea directă a copilului la respectiva experiență, cu trăirea conștientă și asimilarea relațiilor corespunzătoare. Fără îndoială, dacă ne întrebăm cum funcționează o asemenea nevoie de interacțiune socială în condițiile învățării solitare, în mod izolat sau într-o activitate colectivă, răspunsul este limpede. Astăzi este greu de conceput chiar efortul intelectual al individului ca fiind un act numai al lui și independent de condițiile co-

lectivului în care individul evoluează și cu care permanent se confruntă. Cu atât mai puțin sînt posibile comportamentele sociale realizate în chip izolat de fiecare. Acțiunea colectivă dezvăluie copiilor dependențele lor reciproce, faptul că realizarea fiecăruia depinde de modul în care acționează ceilalți și invers. În cadrul activităților de grup, fie ele intelectuale, organizatorice sau manuale sînt generate normele de comportare, precum și criteriile de evaluare a efortului depus și a rezultatelor obținute. Mult mai obiectivă devine aprecierea elevilor cînd se iau în considerație și evaluările lor reciproce, efectuate în cadrul acțiunilor colective realizate. Astfel, în clasele și grupele de lucru unde elevii se interacționează și desfășoară activități colective se constituie diferite statute de capacitate, recunoscîndu-se „pionierii” acțiunii, „secunzii”, „dirijorul”, „organizatorii” sau: matematicienii clasei, pictorii, cel mai bun istoric, „poetul”, „literatul”, „gospodarii” ș.a. În consecință, și aspirația către statut înalt, nevoia de recunoaștere publică, dorința de autodepășire în performanțe devin tot atîtea manifestări ale motivației în instrucție și educație.

În concluzie, considerînd motivaerea pentru educație o stare mobilizatoare generală, coerență și de durată, pe care o apreciem doar prin inferență, judecînd diferite comportamente ale elevilor, nu ne rămîne decît să regîndim astfel învățămîntul și să-l organizăm, favorizînd la modul optim relațiile psihosociale și respectivele comportări în activitatea școlară.

Conf. univ. dr.
ANA TUCICOV-BOGDAN

Valențele psihosociale și motivatorii ale jocului

Dar ce valențe psihosociale și motivatorii pentru copil încorporează realmente activitatea jocului? Este surprinzător cum psihologia educației pînă în prezent nu a modelat cu amănunțime și fără rost componentele psihostructurale și de interacțiune umană ale situațiilor de joc la copii. Să ne oprim doar asupra unor elemente fundamentale: a) jocul introduce în rol copiii, în relații complexe cu ceilalți și cu situațiile sociale pe care le miniaturizează; b) el presupune asimilarea și satisfacerea unor reguli de acțiune umană; c) trăirea deplină a satisfacției de a realiza rolul și de a activa; d) o degajare necesară a imaginației în a admite

substituția și ficțiunea situațiilor; e) punerea în mișcare a voinței, a opțiunilor și inițiativei copiilor; f) o încordare și rezistență la perturbarea acțiunii; g) controlul critic și autocontrolul; h) acomodarea la coacțiune, la desfășurarea colectivă; i) efortul creativ de a se adapta situației de joc și de a folosi în joc datele realității.

Toate acestea mobilizează și mențin la un tonus ridicat participarea totală a copilului. Pe drept cuvînt se afirmă: copilul începe jocul cînd dorește, și îl sfîrșește cînd a obosit. În tot acest răstimp el trăiește plăcerea de a activa, continuîndu-și uneori jocul și dincolo de limitele oboselii.

„Corsetul” statutului de elev

Prin contrast însă, învățarea școlară, ca și celelalte activități din procesul instructiv-educativ, nu dețin asemenea virtuți mobilizatoare. Statutul de elev îl introduce pe copil într-un rol minor, cu prea multe constrîngereri și mai puține oportunități de a se desfășura liber, activ, opțional și cu inițiative proprii. Întregul program al „disciplinării” școlare se întemeiază mai mult pe opreliști, începînd cu a sta ore întregi nemișcat în bancă, cu a asculta mai mult și a reține, decît a interveni în fenomenele studiate; cu cerința apoi de a se supune la numeroase reguli și la un regim fără să fi participat la elaborarea lor, de a-și îngrădi imaginația, spontaneitatea impresiilor și dinamica gîndirii în tiparele didactice ale unui obiect de învățămînt sau altul. Mai mult, sistemul educațional pe care îl proiectează adultul îi impune un model de personalitate ale cărei trăsături și calități copilul nu întotdeauna le înțelege, sau este dispus să le imite.

Să ne gîndim cît de rare sînt ocaziile în care școala pune elevul în rol de „explorator” al mediului, de căutător direct al unor fapte și relații dintre evenimentele la care asistă, de „modelator” al unor situații experimentale, de diriguitor al unor forțe colective din ambianța sa, de verificator al unor informații acumulate, de „judecător” al unor atitudini și norme, de „tehnician”

în minuirea unor procedee de lucru, de „proiectant” al unor acțiuni, de culegător al unor informații, de mînuitor al diferitelor unelte, de coechipier în diferite activități colective etc. Or, este un adevăr de netăgăduit, că asemenea roluri, cu relațiile interpersonale pe care le afectează, angajează mult mai pro-

„Pe care să-l aleg?”

„Și tînărul din liceu și cel din universitate trebuie să fie în stare să execute o muncă concretă în societatea socialistă“.

NICOLAE CEAUȘESCU

Pregătirea pentru producție a absolvenților liceului de cultură generală

1. Preambul la anchetă

A mai rămas de parcurs doar o scurtă perioadă pînă la încheierea anului școlar. Vorbim încă de pe acum despre elevii anului IV ai liceelor de cultură generală, ca despre absolvenții a 12 ani de învățură, tineri a căror personalitate s-a cristalizat în efortul depus deopotrivă de cadrele didactice și de elevi în peste 11.000 de ore de curs, în acțiunea organizațiilor revoluționare de pionieri și U.T.C., precum și în climatul conviețuirii familiale.

În fața absolvenților de liceu ai acestui an școlar, viitorul foarte apropiat îi așteaptă cu marele examen al vieții pentru care nu se trag nici băfețele, nu se constituie nici comisii și nici nu se afișează rezultate; se pune doar o singură întrebare, hotărîtoare și care cere fără ezitare și amîinare un răspuns categoric: „Încotro? Pe ce cale te vei angaja din aria atât de bogată pe care socialismul a deschis-o tineretului pentru muncă, pentru afirmare și pentru existență demnă?“

Și, pentru că această confruntare directă și plină de toată bogăția idealurilor de adolescent este atât de iminentă, putem să obținem unele concluzii pentru elevii liceelor de cultură generală, cercetînd nivelul de pregătire pentru producție și pentru muncă concretă a actualilor absolvenți.

Am ales pentru cercetarea noastră orașul Giurgiu — centru industrial și portuar, așezare înconjurată de mari întinderi agricole, localitate care, ca toate celelalte localități din țara noastră a cunoscut o rapidă și intensă dezvoltare în anii construcției socialiste. Am mai ales orașul Giurgiu și pentru cele două licee de cultură generală ale sale — Liceul „Ion Măiorescu“ și Liceul nr. 2 — încadrate cu colective didactice cu bună pregătire, cu valoroasă experiență și cu activitate plină de dăruire și răspundere.

Am apreciat și menționăm interesul și sprijinul colegial pe care l-am primit din partea conducerilor celor două licee (înregistrările au fost făcute de prof. Dragomir Magdin, redactor al revistei „Tribuna școlii“ cu ajutorul cadrelor didactice din licee) care, deși au știut că rezultatele cercetării vor fi publicate și prin aceasta vor fi puși în fața aprecierii tuturor cadrelor didactice din țară, au înțeles că datele culese și interpretate le pot fi de folos în perfecționarea propriei activități școlare.

2. Structura lotului cercetat

Lotul cercetat este constituit din numărul total al elevilor anului IV de la cele două licee, prezenți la cursuri în ziua de 9 martie 1974, data înregistrării. Deoarece numărul elevilor absenți a fost foarte mic (cîteva cazuri izolate, doar la unele clase), putem să considerăm lotul cercetat ca reprezentînd „totalitatea elevilor anului IV de la liceele de cultură generală din Giurgiu“.

a) Structura lotului

total — 395 (100%)
din care :
fete — 233 (59,00%)
băieți — 162 (41,00%)
din sate :
total — 136 (34,43%)
fete — 87
băieți — 49
din orașe :
total — 259 (65,57%)
fete — 146
băieți — 113

b) Profilul claselor

total — 14 clase
real — 8 clase
uman — 4 clase
speciale — 2 clase
(fizică-matematică)

c) Clasele pe sexe

mixte — 6 clase
fete — 4 clase
băieți — 4 clase

Această structură nu putem să o considerăm ca reprezentativă și nici, cel puțin, ca orientativă pentru structura întregului învățămînt liceal de cultură generală; ar fi greșit, prin urmare, ca pe baza structurii lotului cercetat de noi, să se tragă concluzii asupra ponderii fetelor și băieților în liceele de cultură generală, asupra ponderii mediilor de proveniență (sat-oraș) a elevilor sau asupra ponderii claselor mixte, separate și speciale.

Cunoașterea structurii lotului cercetat este însă necesară pentru a putea efectua unele corelări ale conținutului învățămîntului (real-uman-special), mediului social de proveniență (sat-oraș), componenței claselor (mixte-separate) și sexului (fete-băieți) cu profilul pregătirii acestui lot de absolvenți pentru muncă productivă.

3. Aria pregătirii tehnico — productive

La întrebarea noastră „Pentru ce meserie practică te consideri pregătit și pe care, după completarea necesară, ai putea să o profesezi?“, răspunsurile elevilor ne configurează următoarea arie profesională:

a). FETE

64 croitorie-broderie (lenjerie-artizanat) ;
49 țesătorie (război de țesut și țesut co-voare) ;
47 stenografie ;
29 instalații electrice ;
20 broderie ;
14 croitorie-lenjerie ;
6 lăcătușărie ;
1 sudură ;
1 desen tehnic ;
1 scutită (infirmitate) ;
1 nu cunoaște nici o meserie.

b). BĂIEȚI

82 lăcătușărie ;
33 inst. electrice ;
25 timplărie ;
6 mecanică auto ;
4 sudură ;
3 mecanică ;
3 frezori ;
2 laboranți fizică ;
1 strungar ;
1 șofer ;
2 nu cunosc nici o meserie.

Pregătirea tehnică profesională a elevilor s-a efectuat în atelierele școlare (2 ateliere de lăcătușărie-sudură și cîte unul de electrotehnică, țesătorie cu războaie mecanice, croitorie-lenjerie, broderie-artizanat și stenodactilografie la Liceul „Ion Măiorescu“, 2 ateliere de țesut covoare și cîte unul de lăcătușărie, electrotehnică și croitorie-broderie la Liceul nr. 2), precum și la locuri de muncă în Șantierul naval Giurgiu, Întreprinderea de industrie locală „Steagul roșu“, Întreprinderea de transporturi auto și Stațiunea de mașini și tractoare.

4. Nivelul însușirii meseriilor

Absolventului liceului de cultură generală nu i se cere, în prezent, să dețină nivelul de calificare profesională pe care o formează — spre exemplu — școlile profesionale sau liceele de specialitate, ci pe baza unei munci practice în atelier să-și fi însușit o meserie practică, să-și fi format deprinderile și obișnuințele de bază ale acesteia, să aibă cunoștințele tehnologice corespunzătoare și să fie apt ca în cel mai scurt timp să poată obține calificarea în meserie prin forme de pregătire la locul de muncă, prin școli postliceale sau alte forme de calificare. Prin aceasta, mun-

ca productivă, efectuată în anii școlii generale și ai liceului de cultură generală, își realizează obiectivele sale fundamentale :

a) să formeze cît mai diverse și cît mai bogate deprinderi de muncă productivă ;

b) să cultive o motivație durabilă față de orice muncă și, îndeosebi, față de munca productivă ;

c) să îi ofere absolventului posibilități largi de a se putea integra cît mai grabnic într-o muncă productivă calificată.

Pornind de la aceste aprecieri, ne propunem să evaluăm rezultatele activității muncii tehnice productive desfășurate de elevi în timpul școlarizării lor, încercînd să determinăm nivelul însușirii meseriilor de către absolvenți.

Pentru evaluarea nivelului însușirii meseriilor au fost folosite următoarele procedee :

a) autoaprecierea procentuală ;

b) autoaprecierea prin calificative cu descrierea principalelor lucrări și operații însușite ;

c) autoaprecierea duratei unui eventual curs de completare la locul de muncă a pregătirii în meserie ;

d) aprecierea obiectivă asupra lucrărilor și produselor elevilor făcute de cadrele de specialitate (din licee și din întreprinderile în care elevii au efectuat muncă tehnică productivă).

A). AUTOAPRECIEREA PROCENTUALĂ

La unul dintre cele două licee, am cerut elevilor să aprecieze în procente, nivelul însușirii meseriei în care se ar putea încadra și califica deplin imediat după examenul de bacalaureat.

Fiecare clasă din cele 14 înregistrate a fost notată cu termenul „grupul“ și apoi numerotată.

Situația autoaprecierii asupra cunoașterii meseriei („Cît la sută din profesie v-ați însușit?“) se prezintă astfel :

GRUPUL 8

Croitorie-broderie :

50% — 4 elevi
60% — 2 elevi
70% — 8 elevi
80% — 1 elev

Stenodactilografie :

50% — 3 elevi
60% — 8 elevi
70% — 4 elevi

GRUPUL 9

Lăcătușărie :

30% — 1 elev
50% — 4 elevi
70% — 4 elevi
80% — 6 elevi

Timplărie :

50% — 1 elev
70% — 4 elevi
75% — 2 elevi

GRUPUL 10

Țesătorie :

20% — 2 elevi
50% — 5 elevi
60% — 3 elevi
70% — 2 elevi
80% — 6 elevi

Broderie :

50% — 1 elev
60% — 1 elev
70% — 3 elevi
80% — 5 elevi

Croitorie-broderie :

50% — 1 elev
80% — 3 elevi
90% — 3 elevi

GRUPUL 11

Lăcătușărie :

50% — 8 elevi
80% — 3 elevi

Electricieni :

60% — 4 elevi
70% — 1 elev
80% — 2 elevi
90% — 1 elev

Timplărie :

40% — 1 elev
50% — 1 elev
70% — 2 elevi
80% — 2 elevi

Mec. auto :

70% — 1 elev
90% — 1 elev

GRUPUL 12

Electricieni :

40% — 3 elevi
50% — 2 elevi
60% — 8 elevi
70% — 2 elevi

Timplărie :

50% — 5 elevi
60% — 4 elevi

Stenografie :

70% — 3 elevi
80% — 4 elevi

Broderie :

50% — 2 elevi

GRUPUL 13

Croitorie :

Croitorie-broderie
(28 elevi, circa 80%)

Electricieni :

50% — 4 elevi
70% — 2 elevi

Lăcătușărie :

50% — 2 elevi

De la proiectul din schiță, la piesa reală

Nu ne-am propus să considerăm ca riguroase obiective procentele înscrise de elevi (ca o autoapreciere a nivelului atins în însușirea meseriilor), dar, ceea ce putem reține ca semnificativ este faptul că peste 80% din elevii și elevii celor 6 grupuri care au făcut autoapreciere procentuală consideră că și-au însușit în bună măsură meseriile respective (notându-le între 60%—90% grad de însușire a meseriei). Ponderea celor sub 50% și la nivelul a 50% meserie cunoscută și însușită este relativ restrânsă.

Acesta este primul succes pe care îl constatăm: marea majoritate a elevilor și elevilor din acest sublot se pot încadra într-o profesie practică pe care ei în bună măsură și-au însușit-o în timpul anilor din școala generală și liceu.

B. AUTOAPRECIEREA PRIN CALIFICATIVE CU DESCRIEREA PRINCIPALELOR LUCRĂRI ȘI OPERĂȚII ÎNSUȘITE

Elevilor și elevelor din grupele 1—6 (de la celălalt liceu înregistrat) li s-a cerut să facă aprecieri prin calificative asupra nivelului însușirii meseriei și să descrie principalele lucrări și operații ale meseriei respective pe care și le-au însușit temeinic.

Centralizarea calificativelor se prezintă astfel:

foarte bine — 20% din răspunsuri;
bine — 65% din răspunsuri;
suficient — 10% din răspunsuri;
insuficient — 5% din răspunsuri.

Și din acest sublot, egal ca număr de clase și aproape egal ca număr de eleve și elevi, se poate concluedea că nivelul pregătirii absolvenților este pentru majoritatea lor, bun și foarte bun.

Ceea ce însă produce o profundă impresie — și un sentiment de satisfacție pentru succesul eforturilor școlii noastre de a pregăti tineretul pentru muncă practică — îl reprezintă faptul că, în descrierile făcute de elevi spontan și rapid (sistem „extemporal”), putem consemna astfel de răspunsuri:

Fișa 35: „știu să montez un întrerupător și o priză; pot să fac instalații de la duze într-un apartament sau într-o hală industrială”.

Fișa 54: „pot să trag bine la rindea, să măsoz lem-nul, adică să îl debitez, tai cu ferăstrăul, să încheiez piesele lucrate de mine, să găuresc cu burghiul”.

Fișa 62: „măsurare, trasare, tăiere, pilire, găurire, finisare”.

Fișa 81: „cunosc din această meserie polizarea, burghierea, așchierea și verificarea pieselor, trasarea și tăzarea; pot chiar să și citec un desen tehnic”.

Fișa 109: „pot să lucrez o piesă din metal la care sînt necesare operații de îndoire a metalului, de trasare, de polizare-ajustare, de pilire și chiar de sudură”.

Consemnări similare au făcut și elevii pentru meseriile țesătorie la războiul mecanic, țesătorie-covoare, croitorie-broderie (lenjerie-artizanat), stenodactilografie ș.a.

Cu ajutorul acestui procedeu de înregistrare, autoaprecierea cu calificative a fost susținută (și, într-o oarecare măsură, controlată) prin descrierea lucrărilor și operațiilor însușite.

Acest procedeu ne-a relevat o imagine mult mai completă a nivelului real și ridicat de pregătire pentru munca productivă a absolvenților liceelor de cultură generală din orașul Giurgiu.

C. AUTOAPRECIEREA DURATEI UNUI EVENTUAL CURS DE COMPLETARE LA LOCUL DE MUNCĂ A PREGĂTIRII ÎN MESERIE

„Cîte luni consideri că ți-ar fi necesare pentru a-ți completa pregătirea primită în liceu și pentru a putea lucra ca muncitor calificat în profesia respectivă?”

Răspunsurile la această întrebare au arătat următoarele durate:

Pentru țiplărie:

2 luni — 32% din elevi
3 luni — 26% din elevi
4 luni — 38% din elevi
5—6 luni — 4% din elevi

Pentru instalații electrice:

pînă la 3 luni — 14% din elevi
4 luni — 32% din elevi
5 luni — 35% din elevi
6 luni — 19% din elevi

Pentru lăcătușărie:

pînă la 3 luni — 35% din elevi
4 luni — 52% din elevi
peste 4 luni — 13% din elevi

Pentru croitorie-broderie:

pînă la 2 luni — 63% din eleve
3—4 luni — 29% din eleve
peste 4 luni — 8% din eleve

Pentru țesătorie (război mecanic):

pînă la 2 luni — 71% din eleve
3—4 luni — 21% din eleve
peste 4 luni — 8% din eleve

Pentru stenodactilografie:

pînă la 2 luni — 26% din eleve
3—4 luni — 56% din eleve
între 4—6 luni — 18% din eleve

Pentru celelalte meserii:

(strungărie, mecanică, sudură)
între 4—8 luni.

Durata presupusă necesară pentru a obține calificarea corespunzătoare în meserie, constituie un indicator orientativ cu un grad ridicat de obiectivitate.

Se pot reține următoarele constatări:

a) durata medie pentru o eventuală integrare în munca productivă a tuturor absolvenților din lotul cercetat este între 3 și 4 luni;

b) durata cea mai mare este reclamată în special de cei care și-au însușit cel mai bine meseria, dar și de cei foarte puțini care nu se simt destul de bine pregătiți;

c) durata medie a meseriilor pentru care sînt pregătite cele mai multe dintre fete este de 2—3 luni ca urmare a cunoașterii acestor meserii și din familie (broderie, croitorie-lenjerie).

D) APRECIEREA OBIECTIVĂ

Aprecierea obiectivă asupra lucrărilor și produselor elevilor, făcută de cadrele de specialitate (din licee și din întreprinderile în care elevii au efectuat muncă tehnică productivă) confirmă aproape în întregime rezultatele obținute prin înregistrarea autoaprecierilor făcute de elevi pe chestionare semnate (și, prin aceasta, se mai confirmă și gradul ridicat al spiritului de analiză critică din partea elevilor și a elevilor asupra propriei lor pregătiri pentru profesii productive).

Pentru aprecierea obiectivă au fost examinate produse realizate de elevi în atelierele școlare și la diferite locuri de muncă din întreprinderi; de asemenea, au fost făcute observări directe asupra elevilor și elevilor în cadrul orelor de muncă tehnică productivă.

Elevilor din cîteva clase înregistrate li s-a comunicat că, în zilele următoare, unora dintre ei li se va cere să execute lucrări și operații din cele pe care le vor înscrie în chestionar spre a putea confrunta rezultatele concrete ale muncii și a constata nivelul spiritului lor de autoapreciere. Examinarea comparată a

autoaprecierilor făcute de elevi din clasele în care au fost preveniți asupra controlului practic, cu autoaprecierile făcute de elevii nepreveniți, nu a putut evidenția diferențe sensibile de procente, de calificative și de descrieri de lucrări și operații însușite, prin aceasta s-a controlat, indirect, și putem să apreciem ca fapt pozitiv, coeficientul înalt de sinceritate și de autoanaliză al absolvenților din lotul cercetat.

5. Relația „meserie însușită — opțiune profesională”

În cercetarea noastră, nu ne-am propus să obținem o informare, de altfel, foarte utilă, privind influența pregătirii tehnico-productive asupra opțiunilor profesionale ale elevilor și elevilor din lotul cercetat și care se găsesc în pragul alegerii iminente și hotărâte a drumului profesional. S-ar putea însă estima cu suficientă aproximație nivelul în care pregătirea tehnico-productivă va sprijini destinul profesional al absolvenților. Într-o clasă reală (grupul 3, clasă de băieți), s-au înregistrat următoarele opțiuni profesionale:

10 elevi — subingineri, tehnicieni;
3 elevi — mecanica auto, muncitor calificat, depanator radio T.V.;
5 elevi — ingineri;
4 elevi — profesori de educație fizică, antrenori;
3 elevi — alte profesii.

Confruntînd aceste opțiuni cu meseriile însușite (instalații electrice, electrotehnică, mecanică, lăcătușărie, sudură ș.a.) se poate aprecia că ceea ce au învățat prin activitatea productivă din liceu va sprijini evident viitoarea activitate profesională a acestor absolvenți.

Se impun cîteva observații:

a) opțiunile profesionale ale băieților sînt în cea mai mare măsură sprijinite de meseriile însușite în liceu;

b) opțiunile profesionale ale fetelor sînt în mai slabă măsură sprijinite de munca tehnico-productivă efectuată în liceu (inginer, tehnician, medic și asistentă medicală ș.a. față de croitorie, broderie și artizanat);

c) elevele, în marea lor majoritate, sînt pregătite pentru croitorie (lenjerie) și broderie (artizanat), fapt care restrînge aria profesiunilor pe care vor putea să și le însușească în liceu; excepțiile de la această constatare se datoresc, mai ales, pregătirii făcute de părinți (eleva B.V., pentru sudură, tatăl fiind sudor);

d) clasele speciale (fizică și matematică) au o situație specială; datorită programei de învățămînt, pregătirea pentru muncă concretă a acestor clase este mai restrînsă, deși marea majoritate a opțiunilor profesionale este orientată către muncă industrială cu calificare superioară.

6. Unele concluzii și propuneri

Succint, se pot înmănușia cîteva concluzii și propuneri:

a) Se impune aprecierea că absolvenții din lotul cercetat justifică, prin nivelul ridicat al însușirii meseriilor, eforturile depuse pentru pregătirea lor în această direcție; este și un rezultat al răspunderii cu care colectivele didactice ale celor două licee au abordat pregătirea elevilor și elevilor pentru muncă productivă.

b) Se poate trage concluzia că e necesar să fie mai mult diversificată aria meseriilor (sau a unor specializări în meseriile pentru care există ateliere școlare și locuri de muncă în întreprinderi); această concluzie cere și mai imperios a fi privită cu atenție pentru pregătirea pentru muncă a fetelor (în lotul nostru, aproape jumătate din fetele din cele două licee au fost pregătite pentru croitorie-broderie și artizanat!).

c) În Giurgiu, datorită condițiilor favorabile pe care le oferă Șantierul naval și celelalte întreprinderi, ar fi util să se organizeze, cel puțin pentru elevii anului IV, activitatea productivă mai mult în întreprinderi și mai puțin în atelierul școlar, fapt care ar ridica pe o treaptă mai înaltă nivelul pregătirii practice a absolvenților, dobîndite în școala generală și liceu.

★

Încheiem aceste cîteva constatări și propuneri cu convingerea că anul școlar 1973—1974 a marcat pentru liceele din orașul Giurgiu încă un moment important în dezvoltarea pregătirii tehnico-productive a elevilor și că, totodată, acest an școlar oferă un valoros capitol de experiență din care, pentru anul viitor, se pot culege bogate învățăminte.

COSTIN ȘTEFĂNESCU

LĂCĂTUȘĂRIE

Operația de găurire a metalelor

(clasa a VII-a, școala generală)

Considerații generale

Lecția la care mă voi referi face parte din capitolul „Găurirea metalelor” prevăzută în programă cu șase ore, care urmează după capitolul „Pilierea metalelor”.

E necesar să arăt, de la început, că obișnuiesc ca toate operațiunile de lucru în metale prevăzute de programă (ca: îndreptare, trasare, tăiere, pilire, găurire, nituire, filetare etc.) să le aplic pe obiecte anume, prevăzute în planul de producție al școlii; confecționarea lor începe odată cu primele ore de lucrări practice și se continuă pe întreaga durată a anului școlar. Asemenea obiecte, în cazul nostru, sînt: suporturi pentru flori, veioze metalice, cuiere, diverse elemente de decoratie interioară — toate din fier forjat.

Încă din primele ore de lucrări practice arăt elevilor principalele acțiuni pe care le reclamă confecționarea, în condiții optime, a unui obiect indiferent de complexitatea lui și anume: 1) **Schița sau desenul tehnic** (al obiectului pe care ni-l propunem); 2) **Procesul tehnologic**. În vederea precizării lui, arătăm elevilor că ne este necesar un formular, în care trecem toate operațiile ce vor duce, în final, la realizarea obiectului propus, în cazul nostru operațiile de îndreptare, trasare, tăiere etc.; tot aici specificăm sculele, dispozitivele și verificatoarele (S.D.V.) de care avem nevoie în timpul lucrului; mașinile la care vom lucra (polizor, mașini de găurit etc.); materialele necesare execuției obiectului (tablă, șirme, profile, benzi calculate și tăiate la dimensiunile reglementare), materialele consumabile (smirghel, ulei pentru uns mașinile, pinză de ferăstrău etc.). Schița și elementele privind procesul tehnologic cuprinse în formularul despre care am vorbit, sînt trecute și de către elevi în caietele lor de practică, ele constituind ghiduri prețioase în întreaga muncă depusă pentru confecționarea aceluia obiect.

Aceste două acțiuni (schița și proces tehnologic), în precizarea cărora antrenez activ grupa de elevi, formează partea de concepție a lucrării de confecționare a obiectului propus: elevul „vede” pe desen cum va arăta în final obiectul și cum se va ajunge la realizarea lui.

În continuare, discutăm cea de a treia acțiune importantă, și anume **pregătirea pentru lucru**, care cuprinde: a) aprovizionarea cu materiale; b) asigurarea S.D.V.; c) pregătirea mașinilor (verificarea funcționalității lor, luarea măsurilor de protecție a muncii ș.a.).

Cea de a patra acțiune pe care o necesită confecționarea unui obiect este **lucrul efectiv**. La acest punct, arăt elevilor că obiectul nostru se execută după schiță, observînd atent și respectînd forma și dimensiunile indicate de aceasta, ordinea operațiilor de lucru, specificate în procesul tehnologic pe care l-am întocmit, împreună, încă de la început; elevul va mai observa în fișa tehnologică faptul că fiecare operație de lucru îi corespunde anumite S.D.V.-uri și mașini, că pentru o serie de operații, unele S.D.V. sînt comune.

În final, arătăm că aceste patru mari acțiuni formează **procesul de fabricație** al obiectului respectiv.

Înainte de a trece la descrierea propriu-zisă a lecției anunțată în titlul acestui articol, vreau să mai menționez că întreaga activitate tehnico-productivă ce are loc în cursul unui an școlar îndeplinește patru funcții de o importanță majoră: a) **educativă** (cultivarea dragostei față de munca direct productivă, a disciplinei, a spiritului de ordine, de economie etc.); b) **instructivă** (formarea și dezvoltarea deprinderilor de muncă practică, însușirea perfectă a operațiunilor de lucru); c) **productivă** (producerea de bunuri materiale necesare societății); d) **social-integrativă** (orientarea școlară și profesională, „deschiderea” spre anumite profesii pe care finărul le-ar putea practica imediat după terminarea școlii).

Pregătirea lecției

Lecția pe care mi-o propun spre discutare în acest articol este prima din suita de lecții prevăzute la capitolul „Operații de găurire a metalelor”; ea are, după mine, următoarele obiective instructiv-educative specifice: consolidarea cunoștințelor privind proprietățile metalelor; cunoașterea posibilităților de efectuare a operației de găurire, formarea deprinderii de găurire în metale; cultivarea atenției și preciziei în efectuarea lucrului, a spiritului de ordine și de disciplină a muncii (în primul rînd prin respectarea normelor de protecție a muncii, a curățeniei la locul de muncă etc.).

Înainte de a începe ora, maestrul-instructor se ocupă de **pregătirea** în vederea desfășurării ei; în cazul nostru, această pregătire necesită un timp mai redus, deoarece — după cum am arătat mai sus — schița, fișa tehnologică și materialele sînt asigurate încă de la începutul anului. În mod expres pentru această oră ne mai rămîne: să selecționăm piesele componente ale obiectului care necesită operații de găurire, să verificăm dacă fiecare elev posedă toate piesele din care se constituie acel obiect; să pregătim sculele și să verificăm mașinile de găurit (portative și de banc).

Desfășurarea activității cu elevii

Lecția propriu-zisă cuprinde patru etape: a) teoretică; b) demonstrația profesorului; c) execuția demonstrativă făcută de 1—2—3 elevi; d) aplicația practică efectuată de către întreaga grupă de școlari.

Partea teoretică a lecției. Fiind vorba de o introducere în ansamblul operației de găurire, personal consider necesar ca, mai întîi, să precizăm, împreună cu elevii, câteva probleme teoretice. Astfel, vom revedea cunoștințele despre operațiile învățate pînă acum, pentru a ajunge cu clasa la concluzia că în contextul acestor operații, găurirea își are un loc bine stabilit. După aceasta, conducem discuțiile cu elevii astfel încît, singuri, să ajungă la definirea operației pe care o avem de efectuat în materiale metalice sau nemetalice. Discutăm despre forma găurilor pe care urmează să le facem (cilindrice), despre scopul lor (asamblarea pieselor) și despre categoriile lor (pătrunse sau nepătrunse), despre procedeele prin care se pot obține (așchiere cu burghiele spirale, deformarea la cald sau la rece — pansonare, tăiere cu flacăra oxiacetilenică; vom preciza că, la clasa a VII-a, tratăm modul de găurire cu burghiul elicoidal).

După aceasta trecem — pe baza materialului didactic adecvat — la discutarea sculelor trebuitoare pentru găurit: a) Descrierea burghiului și a procedeelelor de găurire (piesa fixă — burghiul se rotește; burghiul fix — piesa se rotește; mișcarea simultană de rotație); câteva tipuri de burghie (cilindrice, plate); părțile și elementele constructive ale burghiilor; materialele din care se confecționează ele. Continuăm cu discuții privind ascuțirea burghiilor. b) Mașinile de găurit: pe baza mașinilor din atelier, definim, cu ajutorul elevilor, ce este o mașină-

unealtă, care servește la executarea sau prelucrarea găurilor. Facem, apoi, clasificarea acestor mașini. În final, tratăm mașinile de găurit cu burghiul (clasificare, descrierea mașinii, întreținerea și modul de funcționare a ei). Trecem la câteva noțiuni (de bază) privind procesul de așchiere a metalelor (unghiurile de ascuțire, de degajare, de tăiere, regimul de așchiere — avans, turație — reglarea, proprietățile materialelor cu care se lucrează). Se dau apoi cunoștințe despre pregătirea mașinii de găurit, (verificarea stării de funcționare a ei, alegerea burghiului, fixarea corectă a lui, fixarea piesei pentru găurit). Tot teoretic, explic elevilor cum se execută cu burghiul o gaură în metal. Totodată, abordăm și problema rebuturilor la găurire. Bineînțeles, în această parte a lecției, vorbim și despre regulile de protecție a muncii, în cazul operațiilor pe care ni le-am propus.

Această primă parte a lecției — teoretică — pe care o efectuăm în circa 45 de minute, are loc pe baza unui cuprinzător material didactic: în afară de sculele și materialele arătate mai sus, mă mai folosesc de planșe adecvate, schițe la tablă etc.

Ora care urmează o rezerv **demonstrației practice**. În prima parte a ei, are loc **demonstrația practică a profesorului**. Elevii sînt conduși să observe pornirea mașinii, succesiunea lucrărilor atît la mașina de găurit portativă manuală cît și la cea de banc; condițiile ce trebuie respectate pentru a efectua un lucru de calitate; oprirea mașinii.

După demonstrație obișnuiesc să rezerv o parte din timp pentru efectuarea practică de către cîțiva elevi mai îndemnatici, care au un simț tehnic mai dezvoltat a operației pe care le-am prezentat-o. În acest timp, ceilalți elevi observă cu atenție.

În cea de a treia oră, rezervată acestei lecții, are loc **aplicația practică** efectuată de către întreaga grupă de elevi, pe piesele componente ale obiectului propus pentru execuție la începutul anului școlar. În această oră de activități practice propriu-zise, cărora le urmează, conform programei, alte ore de asemenea aplicații, ne îngrijim de însușirea și execuția corectă, de la început, a mișcărilor privind operația de găurire. Pentru aceasta caut să lucrez cu fiecare elev în parte, prin rotație, observînd mișcările, corectîndu-l sau demonstrîndu-i din nou, la nevoie, operația respectivă.

Lecția din săptămîna următoare (trei ore) va fi rezervată integral operațiilor practice de găurire. Ea va începe printr-o scurtă (circa 10 minute) verificare și consolidare a cunoștințelor teoretice, însușite în lecția precedentă. După aceasta începe lucrul efectiv al elevilor; pe parcurs maestrul-instructor observă, îndrumează, corectează pe fiecare tînr în parte, verifică execuția corectă a găurilor. Dacă observăm că în colectivul de elevi încep să se contureze unele tendințe greșite, că majoritatea nu execută suficient de corect lucrările, atunci este util să întrerupem activitatea grupei pentru cîteva minute, în vederea demonstrării fazei respective de către maestrul-instructor sau de către un elev care și-a însușit bine operațiile.

Pentru consolidarea deprinderilor de găurire în metale, ne folosim și de prilejurile oferite de lecțiile următoare privind nituirea și filetarea.

La sfîrșitul lecției, obișnuiesc să fac o scurtă analiză a muncii, cu care prilej scot în evidență părțile pozitive, elevii care au fost mai disciplinați, mai harnici și au lucrat mai bine. De asemenea, mă opresc asupra lipsurilor, asupra celor ce sînt de întreprins pentru a preveni deprinderile greșite de lucru.

Elevii trec apoi la verificarea conținutului truselor lor de lăcătușărie, astfel încît sculele să fie toate la locul lor; fiecare își curăță și își pune în ordine locul de muncă; la sfîrșit, responsabilul de grupă strînge lucrările, pentru a fi puse, tot în ordine, în dulapuri, astfel încît în ora următoare să ne putem continua activitatea.

Prof. maestru MIRCEA DRĂGUS
Școala generală nr. 146
București

FIȘE PENTRU ORIENTAREA ȘCOLARĂ ȘI PROFESIONALĂ

ȘCOALA PROFESIONALĂ MECANO-NAVALĂ, GIURGIU

Adresa: Str. Portului nr. 17, Giurgiu.

Școlarizează: absolvenți ai școlii generale de opt și zece ani. Durata școlarizării: trei ani.

Condiții de studiu: Școala dispune de sălile de clasă necesare procesului instructiv-educativ, de trei cabinete (pentru motoare, desen, științe sociale), un laborator (de fizică), un internat (cu 220 de locuri), cantină.

Calificarea obținută la absolvire: muncitor calificat în specialitățile: lăcătuș pentru construcții navale, lăcătuș pentru construcții metalice, mecanici motoare cu combustie internă, electrician montator pentru instalații electrice nave.

La absolvirea cursurilor, tinerii se pot încadra în muncă la: Grupul de exploatare flotă — porturi Giurgiu, Comandamentul Flotei fluviale Galați, Comandamentul Flotei maritime Constanța, Șantierul naval Giurgiu, Administrația fluvială a Dunării de Jos, Sulina, Întreprinderea de reparatii vase, Orșova.

În perspectivă, se prevede ca școala să se transforme în liceu de specialitate, cu profil naval, care va școlariza în specialitatea electromecanică. Liceul își va începe activitatea cu șase clase de bază și trei clase afiliate (o clasă la Școala generală nr. 5 și două clase la Școala generală nr. 7 din localitate).

LICEUL INDUSTRIAL DE CHIMIE, PITEȘTI

Adresa: Centrul școlar chimie, Pitești, str. Mircea Vodă nr. 42, telefon 3 04 00.

Școlarizează: absolvenți a opt clase de școală generală.

Condiții de studiu: Școala dispune de numărul necesar de săli de clasă, de laboratoare și de ateliere (în școală și în întreprindere), în care elevii efectuează aplicațiile practice. De asemenea, centrul dispune de internat cu circa 400 de locuri și de cantină. Elevii merituosi, care se încadrează în dispozițiile în vigoare, pot primi bursă în masă și casă, sau în bani.

Calificarea obținută prin absolvirea liceului: muncitor calificat.

Specialitățile în care pregătește școala: aparate de măsură și automatizare; tehnologia chimică organică; tehnologia prelucrării și chimizării țitei și gaze; tehnica analizelor fizico-chimice.

Unde se pot încadra absolvenții liceului: în diferite combine chimice din țară. Doritorii pot urma învățămîntul superior de orice profil, avînd unele avantaje la concursul de admitere în facultățile cu profil de chimie.

ȘCOALA PROFESIONALĂ DE HIDROMECHANICĂ, BRAȘOV

Adresa: Grupul școlar hidromecanic, str. Karl Marx nr. 52, telefon 1 49 02, Brașov.

Școlarizează: absolvenți ai școlii generale de opt și zece ani.

Condiții de studiu oferite de școală: Elevii au la dispoziție săli de clasă, laboratoare, ateliere (în incinta școlii și în uzină) necesare bunei pregătiri teoretice și practice. Școala dispune și de un internat cu 800 de locuri. Elevii merituosi pot primi bursă în masă și casă sau în bani.

Calificarea obținută la absolvire: Muncitor calificat în una din specialitățile: strungar, frezor, ajustor, turnător.

La absolvirea cursurilor, tinerii se pot încadra în muncă mai ales la uzinele „Rulmentul”, „Hidromecanică”, „Steagul Roșu”, „Metrom”, „Unelte și scule” din Brașov.

Lucrări practice în atelierul de lăcătușărie

Front comun împotriva supraîncărcării

S-a discutat de multe ori în presă despre planuri, programe și manuale ca sursă de aglomerare a elevilor cu sarcini care le depășesc uneori puterile de muncă. Pe de altă parte, s-a subliniat și faptul că nu numai aceste unelte de lucru sînt cauza supraîncărcării, ci și profesorii, învățătorii, din motive destul de variate.

Considerînd că directorul, conducerea școlii, pot și trebuie să influențeze activitatea cadrelor didactice astfel încît să se evite exagerările cu privire la cantitatea de muncă solicitată elevilor, am căutat să creăm în școala noastră o adevărată preocupare pentru dezbătarea propriei noastre activități de exigențe față de elevi și măsuri nu îndeajuns de chibzuite.

Un prim obiectiv al preocupărilor noastre în acest sens a fost de natură organizatorică. Conducerea școlii a insistat ca întregul corp didactic, în colaborare cu organizațiile de tineret, să organizeze minuțios, cu grijă, întreaga activitate a elevilor în afara clasei astfel încît, dacă este posibil, să fie evitată chiar și după-amiaza ocupată, admisă de regulament. Procedeele a fost acesta: s-au depistat orele libere de la 12 la 14 sau de la 13 la 14 din unele zile. În asemenea ore, acum se fac pregătiri cu elevii claselor I—IV, în vederea evitării repetenței. În cadrul lor se efectuează temele pentru a doua zi, o serie de exerciții necesare însușirii temeinice a cunoștințelor, se insistă pentru imprimarea metodelor corecte de studiu etc. Idem, la clasele V—X. În aceste ore se planifică și unele activități U.T.C. sau pionierești, la nivelul detașamentelor. La clasele mari, la care se organizează pregătiri speciale cu elevii în vederea unor examene, concursuri, olimpiade, orele de pregătire se pun în după-amiaza premergătoare zilei de practică. La fel se procedează și cu consultațiile, meditațiile cu elevii a căror pregătire prezintă lacune.

Cînd survin sarcini în afara planificărilor noastre, ca unele întâlniri cu diverse personalități, participarea la acțiuni patriotice urgente, s-a luat măsura ca, în ziua următoare, lecțiile la clasele vizate să se bazeze masiv pe metodele active, ca acelea prin descoperire, experiențele de laborator etc.

În același timp, am căutat să cultivăm o preocupare vie pentru respectarea cerințelor Ministerului Educației și Învățămîntului cu privire la acordarea temelor pentru acasă. Astfel, încercăm să dozim cu strictețe temele elevilor pentru acasă, să creăm un echilibru între activitatea prin studiu oral și aceea prin exercițiile scrise, să creăm un echilibru între munca de acasă depusă la diferitele obiecte. Practic, s-a ajuns la concluzia că este absolut necesar să avem o vedere anticipată asupra temelor și activității de pregătire acasă pe o perioadă ceva mai lungă — de două săptămîni. Fiecare profesor este obligat să cîntărească volumul și gradul de dificultate a temei pentru ora viitoare, durata aproximativă a efectuării ei în minute, să țină seama de sarcinile primite de elev și în cadrul celorlalte discipline. Totodată, elevii și cadrele știu că pentru ziua de luni sau alte zile care urmează după sărbători nu se dau teme scrise. Dirigințele clasei urmărește în permanență respectarea acestor cerințe, ține legătura cu cadrele care predau la clasă pe care o conduce. Este adevărat că toate acestea se fac în condițiile unor greutăți: introducerea unor metode și procedee noi, în contextul lucrului cu vechile sau actualele programe și manuale, abundente în materialul informativ, nu le permite profesorului și elevilor să parcurgă acest material în clasă, să-l prelucreze prin redescoperire, prin antrenarea întregului colectiv etc. — motiv care face ca o parte din el să-i fie dată elevului acasă spre cercetare. Or, este limpede că renunțarea la expunerea de către profesor, cu intenția de a activa clasa, de a pune la lucru etc., vine în contradicție cu actuala structură a programelor și manualelor, concepute pentru lecția cu structura ei clasică: moment organizatoric, verificare, expunerea noilor cunoștințe etc. În această situație, cadrele didactice le revine sarcina de adaptare la noile condiții, de căutare a tuturor posibilităților ce duc spre folosirea metodelor active, fără a-i

obliga pe elevi la o muncă suplimentară care să le încarce programul.

Am constatat că unii profesori verifică și notează mai mult prin extemporale, că adeseori aceste extemporale sînt niște lucrări destul de pretențioase și ample. Am avut situații cînd responsabilul clasei s-a ridicat să scuze, la lecții, întreaga clasă pentru că au avut mult de pregătit la o altă disciplină, în vederea unei lucrări de control. Regulamentul școlar prevede că, pe parcursul unui trimestru, un răspuns din cele 2—3—4 (dependent de numărul orelor pe săptămîină) poate fi scris. Am avut însă cadre care din cele 3—4 note pe care le puneau într-un trimestru unui elev, toate să fie din extemporale. Or, este limpede că verificarea orală nu are drept scop numai notarea, ci, mai ales, reluarea în discuție cu clasa a unor probleme uneori mai dificile, rezolvarea lor, fixarea lor cu elevii. În acest sens, la propunerea conducerii școlii consiliul profesoral a stabilit ca, în trimestrul al II-lea, numărul extemporalelor la fiecare obiect să nu fie mai mare de unu. Materia pentru extemporal să fie din lecția de zi și să vizeze, prin întrebări, mai ales latura formativă, puterea de judecată de asociere, de disociere etc. Extemporalele să se dea pînă la 1 martie, să fie corectate și aduse imediat pentru ca, în eventualitatea unor goluri în pregătirea elevilor, acestea să poată fi înlăturate. În anul școlar trecut, procedeul a dat rezultate foarte bune, în sensul că rezultatele la învățătură la finele trimestrului al II-lea au fost mai bune decît la finele trimestrului al II-lea al anului precedent.

Pentru chimie, fizică și biologie ne-am preocupat și de notarea atentă la lucrările practice și de laborator, vizînd pînă la verificare și notare posibilitatea aplicării în practică a cunoștințelor teoretice, formarea de deprinderi practice, interesul pentru cercetarea problemelor etc.

Prin sondaje repetate la clase de diferite nivele de vîrstă, în ședințe de analiză la nivelul consiliului profesoral sau catedrelor, am constatat că o altă sursă a supraîncărcării este tendința unor cadre didactice de a realiza programa școlară la nivelul ei maximal cu toți elevii. Intenția este laudabilă, dar este clar că nu toți elevii au aceleași posibilități genetice, aceeași putere de cuprindere, de a munci cu cartea etc. În plus, insistîndu-se în clasă prea mult pe examinarea și antrenarea elevilor slabi, chiar coborînd nivelul discuțiilor unei clase la nivelul acestor elevi, școlarii buni și foarte buni bat pasul pe loc. Am căutat să înlăturăm acest neajuns, alcătuiind grupe cu elevii care întîmpină greutăți în însușirea materiei. Cu ei am realizat meditații și pregătiri speciale, folosind metode anume de lucru. Cu elevii buni și foarte buni, am organizat, de asemenea, pregătiri speciale — după opțiuni — în vederea participării lor la olimpiade, anumite examene și concursuri. Pe elevii din clasele terminale îi pregătim în cercuri speciale la care își dau concursul cadrele școlii sau cadre invitate de la universitățile și institutele din București și Brașov. Rezultatele pregătirii pe grupe diferen-

Lecție la clasa I.

țiale se fac mereu simțite. Dealtfel, credem că prevederea înscrisă pe prima pagină a catalogului după care colectivele de clasă trebuie alcătuite astfel încît să cuprindă copii cu posibilități diferite, este depășită, dacă avem în vedere metodele moderne intensive de muncă pe care trebuie să le folosim. Lucrul cu colective omogene ca posibilități ar prilejiu abordarea în moduri diferite, mai eficiente, a programelor și manualelor școlare.

Fără îndoială, o parcurgere creatoare a programei, suplă, ancorată în cerințele moderne, evitarea amănunțelor ne semnificative, depășite, accentuarea laturii formative a predării etc. fac necesare eforturi intense pentru ridicarea nivelului de pregătire a cadrelor didactice, pentru informarea lor cu ultimele noutăți de metodică și tehnologia învățămîntului. Pentru aceasta, am întreprins, la nivelul liceului, și o serie de acțiuni care au contribuit la creșterea pregătirii profesionale a cadrelor.

Prof. CONSTANTIN D. RAPCEA
directorul Liceului „George Enescu”
din Sinaia

Pe tema lichidării repetenței

Școala generală nr. 5 din orașul Huși a fost gazda unui schimb de experiență inițiat de Inspectoratul școlar județean Vaslui și Casa corpului didactic, vizînd combaterea rămîinerii în urmă la învățătură a elevilor și lichidarea repetenței la clasele I—IV.

Pe tema lichidării repetenței

Acțiunea se înscrie pe linia pășirii vechii mentalități de a pierde pe drum circa 10% din copii, așa cum sublinia secretarul general al partidului nostru în cuvîntarea la Plenara C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973, document de excepțională importanță pentru destinul școlii românești.

Au participat un mare număr de cadre didactice, învățători de la clasele I—IV din orașul Huși și din comunele din raza orașului; s-au ținut 16 lecții deschise, predate de învățătorii Școlii generale nr. 5.

Lucrările schimbului de experiență au fost conduse de prof. Gheorghe Toncu, inspector metodist la Inspectoratul școlar județean Vaslui. După ținerea a cîte două lecții, pe clase, s-au purtat discuții privind calitatea lecțiilor la clasele respective, iar în final a avut loc o discuție în plen privind sarcinile ce revin cadrelor didactice în vederea lichidării repetenței la clasele I—IV.

Cu acest prilej, prof. Victor Brănci, directorul școlii, a susținut în fața participanților un document material cu tema: „Lichidarea repetenței la clasele I—IV”, iar în continuare, comandantul-instructor de unitate de la aceeași școală a vorbit despre rolul, contribuția și sarcinile organizațiilor de tineret, U.T.C. și pionieri din școală, în direcția combaterii rămîinerii în urmă la învățătură a pionierilor și școlarii în etapa școlară actuală.

Prof. DIMITRIE MARCU
Școala generală nr. 5 din Huși,
județul Vaslui

Deschis, despre „lecția deschisă”

Formă de activitate metodică utilă, „lecția-deschisă” sau „lecția model”, cum a mai fost numită, a intrat demult în practica muncii de perfecționare a învățătorilor și profesorilor. Destinată a fi un mijloc de răspundere a experienței înaintate — și, prin aceasta, obligînd la o deosebită răspundere în alegerea persoanei care o va ține, în alegerea genului și chiar a temei orei respective — lecția deschisă dă adeseori prilej de manifestare a formalismului, dacă nu chiar a lipsei de considerație față de timpul (de muncă sau liber) al dascălilor.

Cred că o lecție deschisă — dacă vrem să învățăm ceva din ea, să învețe chiar și cei cu experiență mai bogată — nu trebuie să fie o lecție în general, o lecție „cuminte”. Ci una care să pună probleme, să incite la discuții, prin caracterul ei novator. Deși se vorbește atît de mult despre învățarea prin descoperire, deși se pledează pentru folosirea mijloacelor mass-media în predare etc., de foarte puține ori se țin lecții deschise care să arate celor ce asistă cum se poate organiza activitatea într-o asemenea oră, cum se poate ordona colaborarea profesor-elev în cadrul ei, ce comportă pentru profesor pregătirea unor astfel de lecții, la ce îl obligă, în perspectivă, înseși efectele lor.

O altă problemă: deși s-a combătut adeseori practica regizării lec-

țiilor deschise, totuși aceasta nu a fost complet înlăturată. Iar uneori, chiar dacă a fost înlăturată, profesorii nu reușesc să se comporte în modul lor obișnuit la clasă: sînt mai rigizi, mai crispați, se uită mai des la ceas. Elevii simt această deosebire în comportamentul învățătorului sau profesorului lor, iar comparația cu ceea ce se întîmplă în mod obișnuit nu îi este favorabilă, iar aceasta are serioase implicații de ordin educativ.

Cred, de aceea, că trebuie să reflectăm mai mult asupra funcționalității lecțiilor deschise, asupra celor ce sînt de întreprins pentru înlăturarea neajunsurilor care îi scad eficiența, afectează însuși spiritul în care au fost concepute.

Prof. N. EFTEMIE
Grupul școlar profesional Zărnești,
jud. Brașov

Lecția deschisă este indispensabilă în activitatea comisiei metodice, a colectivelor de catedră, a cercurilor pedagogice. Conținutul ei trebuie să vădească însă mai mult efort în aplicarea noului. Să se programeze lecții anume — acele genuri de lecții, cu acele teme în care cadrele didactice au mai mult nevoie de ajutor.

Inv. PAUL PARASCHIVESCU
Școala generală Geoseni, jud. Bacău

Predarea biologiei și activitatea independentă a elevilor

(Caiet metodic pentru anul I liceu)

Inspectoratul școlar al municipiului București, Casa corpului didactic, în colaborare cu Institutul de științe pedagogice au editat un caiet metodic, util profesorilor care predau biologia la anul I de liceu, atât în desfășurarea lecției propriu-zise, cât și a activităților independente cu elevii. Prin prezentarea unor tipuri variate de lecții, verificate practic la Liceul nr. 15 și la Liceul „Ion Neculea” din Capitală, autorii: prof. Ioan C. Voiculescu și prof. Cezara Popovici valorifică lecturile pozitive ale programei și manualului de biologie ale anului I de liceu.

Principiul fundamental care stă la baza alcătuirii lucrării — așa cum menționează și autorii — este de-a sugera profesorilor de biologie unele procedee necesare în ameliorarea deficiențelor ivite datorită limitării stricte a lecțiilor doar la litera manualului. Indicând metode și procedee variate și eficiente, care se pot aplica în desfășurarea celor mai multe lecții, autorii urmăresc să activeze permanent elevii, să le creeze posibilitatea descoperirii, analizării, sintetizării și generalizării fenomenelor și proceselor biologice, să le formeze și să le dezvolte îndemnările practice și spiritul de observație. Modul de concepere al lecțiilor determină pe elevi să facă permanent apel la tot ce au învățat anterior, în legătură cu tema lecției respective. Desfășurată sub forma unei lucrări practice frontale prin descoperire, lecția despre ferigi evidențiază elevilor dezvoltarea sporofitului și gametofitului lapteridofite prin comparația ciclului evolutiv de la ferigă cu cel de la mușchi. Lecția de recapitulare cu tema „Evoluția florii la spermatofite”, prin realizarea ei oferă e-

levilor posibilitatea înțelegerii perfecționării morfofiziologice adaptative a

„Din viața școlii Doljului”

O culegere izbită „de studii și cercetări”, care, ca orientare tematică și conținut, întrece cu mult așteptările inspirate de titlul ei timid și modest. O timiditate și modestie, evident, neintemiate, pentru că școala craioveană, cei ce au slujit-o s-au remarcat întotdeauna prin aplecarea cu seriozitate și competență spre problemele de mare răspundere ale operei educative, prin căutarea cu pasiune a unor noi adevăruri și soluții pentru buna desfășurare a muncii didactico-pedagogice. Aceasta este, de fapt, și impresia pe care o lasă culegerea editată de Casa județeană a corpului didactic — de maximă concentrare a atenției asupra fenomenelor celor mai serioase ale frontului pedagogic, de muncă dusă cu migală pentru evaluarea critică a experienței acumulate, în scopul de a face drum larg noului.

Un spațiu întins este rezervat, de-a lungul lucrării, aspectelor modernizării procesului instructiv-educativ — începând cu dezbaterile problemelor de principiu (interviu: „Unele aspecte ale modernizării lecției”, de prof. consilier Longhin Enache), continuând cu prezentarea preocupărilor din unele școli pentru înnoirea și adaptarea muncii cu elevii la exigențele moderne (am reținut de la rubrica „Tribuna experienței înaintate” articolele despre: modernizarea lecțiilor de cultură tehnică și de specialitate, de ing. Paul Ciucurel, directorul Liceului industrial construcții de mașini, Craiova; predarea poeziei moderne, de lector univ. Marin Beșteliu de la Universitatea din Craiova; modernizarea muncii cu

organului de reproducere sexuată a plantelor.

O contribuție meritorie a celor care au întocmit caietul metodic constă în aceea că în îndrumările date profesorilor este redat modul în care să fie îndrumați elevii spre înțelegerea rapidă și descifrarea clară a noțiunilor de biologie generală.

VIOLETA APOSTOL

Al. Graur:

„Nume de locuri”

Ed. științifică, 1973

Numele de locuri — țări, regiuni, localități, forme de relief etc. — se comportă până la un punct aiudoma numelor de persoane. Totuși, se dovedesc mai statornice decât cele de persoane, dănuind veacuri de-a rândul pe aceleași meleaguri. Nici un nume de persoană nu s-a perpetuat în limba română direct din latină și cu altul puțin din dacă (p. 8). În schimb, există numeroase nume de munți și ape de obârșie preromanică sau chiar predacică, incifrate potrivit unor viziuni și asocieri semantice care, din lipsă de mărturii suplimentare, rămân până astăzi criptice. Sub acest raport, se poate schița o stratigrafie a toponimelor după gradul de opacitate a sensului primitiv. Stabilirea originii numelor de localități nu obligă la incursiuni de mare anvergură în trecut dat fiind că așezările omenești se pot distruge și apoi reedifica, adesea sub nume noi, de către valuri de populație care se înlocuiesc succesiv (p. 100). Altfel stau însă lucrurile cu masivele muntoase sau cursurile de apă mai importante, care conservă de multe ori numele vechi, atribuite de seminții dispărute nu raerei înainte de a mai apuca să ase posterității alte vestigii ale graiului lor. Iată de ce studiul toponimelor s-a dezvoltat mai întâi în legătură cu limbile din antichitate care n-au beneficiat de fixare grafică: traca, ilira, vechia macedoneană, ligura etc. Prin comparație cu limbile de la care s-au păstrat atestări scrise a dovedit cu puțință fundamentarea științifică nu numai a etimologiei unora din numele topice în suspensie, dar chiar și a apartenenței genealogice a inșei idiomurilor în cauză. În felul acesta, datele toponomiei, coroborate și cu ale altor discipline auxiliare sau conexe, s-au arătat în măsură să aducă reale servicii istoriei.

De netăgăduit interes sint, între altele, paginile închinete așa-numitelor „toponomii minore”. În speță numelor de străzi (p. 91—99), subiect foarte puțin tratat în toate limbile. E de presupus că specialiștii vor zăbovi mai mult, de pildă, asupra paragrafelor referitoare la organizarea morfologică a numelor de locuri, asupra felului în care se repercutează în sfera toponomiei tendința, specifică tuturor idiomurilor romanice, de suprimare a declinării etc.

Cititorii — specialiști sau nu — vor fi, fără îndoială unanimi în a aprecia rigoarea argumentării, servită cum nu se poate mai bine de bogăția și felurimea exemplurilor, finețea observației intrupate în pertinența detaliului, claritatea și accesibilitatea expunerii, care — toate — convertesc un conținut aparent ermetic și arid într-o lectură deopotrivă instructivă și antrenantă.

Lector univ. dr. V. SOLOMON
Universitatea-București

„Tinerii biologi”

Astfel se intitulează rubrica pe care o deschide revista „Natura”, începând cu nr. 3/1974. În cadrul acestei rubrici vor fi publicate materiale privind unele activități și rezultate deosebite obținute pe linia cercetării științifice biologice. De asemenea vor fi popularizate acțiunile pe care le întreprind elevii pe linia protejării mediului înconjurător.

Pentru a veni direct în sprijinul activității tinerilor biologi, vor mai fi publicate un calendar al păsărilor și unul al plantelor (pe anotimpuri), informații științifice, materiale privind opera științifică a unor biologi cu activitate recunoscută. La realizarea rubricii vor fi antrenați cât mai mulți elevi, membri ai cercurilor științifice de biologie.

Redacția revistei „Natura” face apel la conducătorii cercurilor științifice de biologie și la membrii acestora să trimită materiale pentru rubrica menționată.

S. P.

Modernizarea predării geografiei în școală

(Bibliografie de recomandare)

- V. Crețu, V. Oprescu: „Utilizarea probeilor de comportament la geografia patriei”, „Terra”, nr. 5, 1973.
- Gh. Pleșca: „Predarea lecțiilor cu tema «Canada» la clasa a VI-a folosind metoda problemelor-intrebări”, „Terra”, nr. 1, 1973.
- T. Birdean, S. Moissiu: „Textul docimologic — mijloc de verificare a cunoștințelor la geografia R.S. România”, „Terra”, nr. 5, 1973.
- M. Stănescu: „Protecția mediului înconjurător — obiectiv major al educației”, „Terra”, nr. 6, 1973.
- V. Mihăilescu: „Educația prin geografie”, „Tribuna școlii” nr. 59, 26 august 1972.
- Oct. Mindruț: „Învățarea euristică a geografiei”, „Tribuna școlii” nr. 126, 12 ianuarie 1974.
- Gr. Posea: „Aspecte aplicative ale geografiei”, „Tribuna școlii”.
- Oct. Mindruț: „Cum predăm noțiuni de ecologie la lecțiile de geografie și biologie”, „Tribuna școlii” nr. 94, 5 mai 1973.
- Gh. Pleșca: „Preocupări actuale și sarcini de perspectivă privind perfecționarea predării geografiei în școală”, „Terra”, nr. 3, 1972.
- S. Veza: „Folosirea modelelor la lecțiile de geografie fizică la clasa a V-a”, „Terra”, nr. 6, 1972.
- I. Sucitu, C. Mărculescu: „Recomandări tematice pentru lecțiile de recapitulare finală la geografie”, „Terra”, nr. 2, 1972.
- V. Tufescu: „Întărirea caracterului aplicativ al învățămîntului nostru geografic”, „Terra”, nr. 4, 1971.
- C.I.D.I.: „Caiet de informare — Geografie”, vol. 1, 2, 1972, vol. 1, 2, 1973.
- Institutul de cercetări pedagogice: „Caietele colocviului «Cercetarea interdisciplinară a învățămîntului». Conținutul învățămîntului Istoria-Geografia, 1972.
- V. Cucu, Al. Roșu: „Geografia mediului înconjurător — disciplină de învățămînt”, „Tribuna școlii” nr. 100, 16 iunie 1973.
- Institutul de cercetări pedagogice: „Puncte de sprijin pentru modernizarea procesului de învățămînt” 1971 (editate de Revista de pedagogie).
- Societatea de științe geografice: Volu-

mul „Geografia în școală”, 1974 (sub tipar).

V. Cucu: „Cerințe ale modernizării învățămîntului geografic”. Era socialistă nr. 14, 1973.

E. Antoci: „Lecția în cabinetul de geografie”, Revista de pedagogie, nr. 3, anul XXI, 1972.

Werner Bohse: „Predarea geografiei, în cabinetele de specialitate”, „Terra” nr. 4, 1973.

Ion Sucitu: „Organizarea și folosirea cabinetului în predarea cunoștințelor geografice”, în vol. „Laboratoare, cabinete și ateliere școlare”, E.D.P., 1972.

Intocmită de OCTAVIAN MÎNDRUȚ
Institutul de cercetări pedagogice

I. Angelescu, Gh. Chiriac, M. Vlăduț, Tr. Bobeică:

„Lucrări cu elevii în agricultură”

La a doua ediție a sa, revizuită și completată, manualul „Lucrări cu elevii în agricultură”, apărut recent la Editura didactică și pedagogică din București, se adresează profesorilor de biologie-agricultură din școala generală, fiind util în efectuarea lucrărilor practice din sectorul culturii de cîmp, horticultură, zootehnie și mecanizare, cu elevii claselor V—VIII.

Conținutul manualului este structurat pe 350 pagini, în 7 capitole, cuprinzînd tematica lucrărilor practice de: pedologie, agrotehnică și fitotehnie, legumicultură și floricultură, pomicultură, viticultură, zootehnie și mecanizarea agriculturii. Autorii au precizat scopul fiecărei lucrări, conținutul metodic și științific, tehnica de lucru și de interpretare a rezultatelor obținute. În cadrul fiecărui capitol sint prezentate lucrările de bază privind determinarea însușirilor solurilor, amenajarea și întreținerea culturilor, aprecierea capacității productive a

animalelor, recoltarea, păstrarea și stabilirea calității produselor vegetale și animale, sistemul de mașini agricole moderne, ca și lucrări vizînd sporirea producției agricole prin irigare, prevenirea eroziunii solului, combaterea chimică a buruienilor, tăieri în livadă și în vie, asigurarea sănătății animalelor.

Deși manualul a fost elaborat de autori diferiți, dar cu experiență profesională și didactică, lucrările practice sint concepute omogen, după un plan metodic bine sistematizat și sint însoțite de o bogată ilustrație (figuri, tabele), care reflectă preocuparea meritorie a colectivului de specialiști și redacțional pentru editarea la un nivel calitativ superior a acestui ghid prețios necesar în instruirea și educarea elevilor școlii generale și în formarea deprinderilor practice ale viitorilor lucrători din agricultură.

Asist. univ. V. PUȘCA-HOREANGA
Facultatea de biologie,
Universitatea din București

Factori relevanți ai funcționalității sistemelor de învățămînt din diferite țări

Articolul „Factori relevanți ai funcționalității sistemelor de învățămînt” cuprinde orientarea generală a studiului de pedagogie comparată elaborat de un colectiv al Institutului de cercetări pedagogice alcătuit din Vasile Iliescu (conducător științific), Viorel Nicolescu și Nicolae Săcăliș (cercetători).

Publicăm articolul fără ca autorul, apreciat și vechi colaborator al revistei noastre, să mai fi avut răgaz să-l revadă; o moarte fulgerătoare l-a doborât, la vîrsta de 48 de ani, în plină forță și maturitate de creație și cercetare pedagogică. Deplîngem această dureroasă pierdere alături de familia și colegii de muncă ai colaboratorului nostru care a fost Vasile Iliescu.

Starea de funcționare optimă a sistemelor de învățămînt poate fi cunoscută prin analiza sistematică comparativă a diferitelor sale aspecte. Sub raportul analizei sistematice se disting două categorii principale de aspecte, după cum privesc macrostructura sau microstructura acțiunii educaționale. La nivelul macrostructurii, educația și învățămîntul acționează ca subsistem al contextului social-economic și politic, considerat ca sistem, în timp ce în cazul microstructurii, gradele și tipurile de învățămînt funcționează ca subsisteme în cadrul sistemului de învățămînt.

Pentru a surprinde aspectele esențiale ale interacțiunii dintre educație și învățămînt și contextul sistematic respectiv, este necesar să se analizeze comparativ următorii factori, cu rol relevant pentru funcționalitatea sistemelor de învățămînt: 1. Factorul social-economic; 2. Factorul cultural-istoric; 3. Factorul demografic; 4. Factorul de politică educațională.

Analiza acestor factori va fi făcută cu ajutorul unor indicatori statistici, la stabilirea și selecționarea cărora s-au avut în vedere două considerente:

a) funcțiile și puterea cognitivă (informativă) a indicatorilor pentru caracterizarea stării factorilor relevanți respectivi;

b) informațiile și datele statistice comparabile de care se poate dispune în cazul țrilor incluse în eșantionul comparativ.

1. Factorul social-economic

În interacțiunea dintre educație și învățămînt, ca subsistem, și contextul sistemic al societății, factorul social-economic acționează ca factor obiectiv, de bază.

În această ordine de idei, atenția noastră va fi axată mai întâi pe dezvoltarea economică a țărilor incluse în eșantionul comparativ, apoi pe condițiile materiale asigurate desfășurării acțiunii educaționale.

Este un adevăr recunoscut pretutindeni că între baza materială a societății și asigurarea unor condiții optime pentru educație și învățămînt este o legătură organică, directă.

Analiza comparativă a stării social-economice va fi făcută cu ajutorul a doi indicatori:

1.1. venitul național;

1.2. mijloacele bănești puse la dispoziția educației și învățămîntului.

2. Factorul cultural-istoric

Capacitatea funcțională a sistemelor de învățămînt prezintă stări variate de la o țară la alta nu numai ca urmare a impactului cu factorul social-economic, ci și cu alți factori. Printre aceștia factorul cultural-istoric joacă un rol important. Este de înțeles că posibilitățile de funcționare a unui anumit model de sistem de învățămînt nu sînt identice — de pildă, în cazul a două țări cu tradiții cultural-istorice diferite. Dacă un asemenea model se

implantează într-un context cultural tradițional sau nu, caracterizat printr-o instruire înaltă a unei mari părți din populație, are foarte mare importanță pentru favorizarea — sau în caz contrar, defavorizarea — stării optime de funcționare a acestui model de sistem de învățămînt.

Jalonarea contextului cultural-istoric va putea fi făcută, cel puțin în două direcții semnificative, cu ajutorul analizei comparative a doi indicatori:

2.1. nivelul de instruire a populației ocupate;

2.2. școlarizarea în primul și al doilea grad de învățămînt.

În timp ce pentru primul indicator se va analiza structura populației pe profesii și grade de învățămînt, pentru al doilea se va avea în vedere indicele de școlarizare, adică raportul dintre elevii înscriși și populația din grupa de vîrstă corespunzătoare.

3. Factorul demografic

Pentru a dimensiona impactul factorului demografic ca element relevant pentru funcționalitatea sistemelor de învățămînt vom utiliza doi indicatori:

3.1. dinamica populației pe țări în ultimele două decenii;

3.2. dinamica populației de vîrstă școlară (5—19 ani) în ultimul deceniu.

4. Factorul de politică educațională

În cadrul interacțiunii dintre educație și învățămînt, ca subsistem, și contextul social-economic și politic, considerat ca sistem, factorul de politică educațională acționează ca factor subiectiv.

În raport cu ceilalți factori relevanți ai funcționalității sistemelor de învățămînt analizați în capitolele anterioare, acest factor are funcția de a structura cadrul juridic în care se plasează și se desfășoară acțiunea educațională.

Acțiunea factorului de politică educațională nu este independentă de aceea a celorlalți factori relevanți, ci se manifestă într-un anumit fel, pe alt plan, ca un revers al lor, în sensul formulării în termeni normativi a cerințelor obiective generale ale societății respective, cerințe la care este chemat să răspundă sistemul de învățămînt.

Pentru a putea surprinde caracteristicile semnificative ale factorului de politică educațională, vom analiza două aspecte concludente:

— cadrul general legislativ;

— obiectivele educaționale de principiu.

5. Citeva concluzii

1. Un prim element caracteristic societății moderne îl constituie importanța crescîndă acordată educației și învățămîntului ca instrument de politică socială și, în unele țări, și de politică economică. Formulările exprese cuprinse în constituția majorității țărilor analizate comparativ atestă această funcționalitate acordată sistemului de învățămînt în contextul social-politic al societății moderne.

2. Preocuparea permanentă a forurilor de decizie educațională — atît în tipul de organizare centralizată, cît și în acela de organizare descentralizată — de a dirija acțiunea educațională pentru a răspunde cît mai corespunzător și operativ cerințelor socio-economice ale statelor. Numărul mare al reformelor școlare care au avut loc în ultimele două decenii, reforme concepute în vederea adaptării sistemului de educație și învățămînt la cerințele societății, și mai ales efectuarea unor reforme școlare continue, în permanență, vin să contureze o nouă strategie educațională în politica practică de guvernele statelor dezvoltate.

3. Recunoașterea în mod expres a două principii de politică educațională:

a. dreptul la educație și învățămînt pentru toți;

b. datorită societății de a asigura exercitarea acestui drept, în primul rînd în favoarea tinerilor.

Deși par opuse, aceste principii educaționale sînt în realitate două aspecte organice legate, specifice societății contemporane.

Dacă în cazul dreptului la educație și învățămînt, inserat în toate constituțiile, se menționează în același timp un alt principiu — acela al accesului egal, al șanselor egale de instruire pentru toți tinerii —, în cazul datoriei societății de a se îngriji de satisfacerea acestui drept, aceleași acte juridice menționează gratuitatea învățămîntului, acordarea de burse școlare, precum și a altor înlesniri pentru a realiza, în fapt, egalizarea șanselor de instruire a elevilor.

VASILE ILIESCU

MENȚIUNI • MENȚIUNI

R.S. CEHOSLOVACĂ

Copiii și artele

În Cehoslovacia funcționează 620 de școli de artă în care învață circa 150 000 de copii; aceste școli nu sînt obligatorii și nu primesc decît copiii cu înclinații și pasiune pentru arte, gata să-și consacre timpul liber pregătirii în domeniile lor. Profesorii care predau în aceste școli sînt, în general, personalități artistice marcante. În Republica Socialistă Cehă, peste 87 000 de copii studiază în felul acesta muzica, peste 10 000 dansul, peste 13 100 artele frumoase, aproape 2 800 teatrul; de asemenea s-au creat și posibilități de pregătire în ramurile foto-film.

BRAZILIA

A învața să citești, să scrii și să fii om

Mișcarea braziliană pentru alfabetizare (MOBRAL), care ființează de circa patru ani, are în activitatea sa — după cum apreciază William Grossin în buletinul „Informations UNESCO” (nr. 658/1974) — un bilanț pozitiv: mai mult de 7 milioane de oameni alfabetizați, într-o progresie crescîndă an de an, atît cantitativ cît și calitativ. Statisticile în această privință sînt elocvente: în 1970, cursurile au fost urmate de 510 000 elevi, din care 170 000 au fost alfabetizați (cursurile au avut un randament de 33%); în 1971, 2 569 000 de elevi, 1 130 000 alfabetizați (randament 42%); în 1972, 4 275 000 de elevi, 2 222 000 de alfabetizați (randament 52%). În 1973, numărul celor alfabetizați a depășit 3 500 000. După normele MOBRAL, o persoană este considerată alfabetizată cînd poate: să-și citească și să-și scrie numele, adresa, numele membrilor familiei; să scrie mici scrisori, telegrame etc.; să rezolve probleme simple din viața cotidiană; să-și facă socoteala cumpărăturilor și să verifice facturile; să calculeze costul hranei pentru familie; să folosească banii; să calculeze timpul necesar pentru deplasările personale și pentru călătorii; să se exprime oral și în scris într-o formă inteligibilă; să-și comunice ideile, să citească pasaje din jurnale, reviste, scrisori; să consulte cărțile de telefon și repertoarele străzilor; să citească și să execute ordine scrise.

R.S.F. IUGOSLAVIA

„Platforma școlii noi”

În R.S.F. Iugoslavia, rețin atenția unui public larg, interesat în problemele învățămîntului — profesori, studenți, elevi de liceu, cadre din diverse medii și, în special, din fabrici — tezele cuprinse într-un document intitulat „Bazele platformei ideologice pentru reforma educației și instrucției” sau, mai pe scurt, „Platforma școlii noi”. Acest document va constitui baza unei largi discuții asupra conținutului, structurii și finalităților învățămîntului, ce vor fi abordate cu prilejul celui de al X-lea Congres al Ligii Comuniștilor din R.S.F. Iugoslavia (anunțat pentru luna mai a.c.). Se are în vedere ca accesul la carte, pînă la cel mai înalt nivel al ei, să depindă din ce în ce mai puțin de situația materială a familiei și din ce în ce mai mult de capacitatea tînrului. Totodată, se preconizează renunțarea la împărțirea clasică în trei cicluri de învățămînt: primar, secundar și superior, admițîndu-se numai împărțirea în instrucția de bază și restul. În acest rest” vor intra actualele instituții de învățămînt secundar și superior care vor fi organizate ca un învățămînt cu diverse orientări, cu multe opțiuni, de nivel profesional, dar întotdeauna, în dependență de necesitățile pregătirii pentru muncă.

CONSULTAȚII • RECOMANDĂRI METODICE • DEZBATERI • ÎNVĂȚĂMÎNTUL
IDEOLOGIC AL CADRELOR DIDACTICE

Pregătirea insurecției naționale antifasciste armate

Am pășit de curînd în anul 30 al evului nostru socialist; un timp scurt în perspectiva istorică, dar care înscrie în analele milenarei noastre istorii epocala înfăptuire. Aceste trei decenii sînt cele mai dense în evenimente politice, cele mai bogate în realizări, cele mai dinamice sub raportul transformărilor înnoitoare, îndreptînd mîndria noastră de a trăi și a munci acum și aici. De aceea, momentul de început al vremurilor noi — insurecția națională antifascistă armată — a rămas și va rămîne proiectat în filele istoriei ca și în conștiința oamenilor, în contururile actelor istorice cruciale care au influențat în chip hotărîtor evoluția social-politică a țării. Insurecția victorioasă din acel august de foc al anului 1944 a rămas și va rămîne în mintea și în inima generațiilor de azi și de mâine ca un strălucit simbol al hotărîrii de luptă și abnegației maselor largi populare, al dăruii revoluționare, eroismului și patriotismului comunistilor și al celorlalți militanți revoluționari din patria noastră. Insurecția națională antifascistă armată a rămas și va rămîne înscrisă în cronică istoriei noastre contemporane ca o strălucită ilustrare a capacității partidului de a întreprinde o analiză științifică a realităților românești, de a stabili cu claritate sarcinile, obiectivele și

formele luptei revoluționare în fiecare moment istoric, de a le urmări și finaliza; în întreaga perioadă de pregătire a insurecției — ce constituie subiectul acestor rînduri — ca și pe parcursul desfășurării insurecției naționale antifasciste armate s-a probat încă o dată înalta responsabilitate a partidului comunist pentru destinele țării, capacitatea sa de a conduce masele în lupta pentru împlinirea aspirațiilor fundamentale de libertate socială și națională.

★

Instaurarea, în septembrie 1940, a dictaturii militare-fasciste a însemnat începutul celei mai întinse pagini din istoria contemporană românească. Drepturile și libertățile democratice au fost suprimate, teroarea și asasinatul fiind promovate la rangul de politică de stat. România a fost înfeudată politic și economic Germaniei hitleriste, fiind țintită împotriva voinței maselor populare în războiul antisovietic. În această situație, Partidul Comunist Român, în pofida condițiilor deosebit de grele în care activa, a atras în repetate rînduri atenția asupra gravului pericol pe care îl reprezentau pentru însăși ființa noastră națională funesta politică antonesciană și participarea la război alături de Reichul hitlerist. Documentele sale programatice din anii 1941—1943

au trasat totodată obiectivele cardinale ale luptei antifasciste, precizînd că singura cale pentru salvarea țării de la un dezastru național era răsturnarea prin forță a dictaturii militare fasciste, urmată de încetarea războiului împotriva Uniunii Sovietice și de participare la lupta împotriva Germaniei hitleriste.

În același timp, partidul comunist a desfășurat o intensă activitate propagandistică în rîndul maselor populare; înfrîngînd teroarea cea mai cruntă, primejduindu-și în permanență libertatea și viața, comuniștii au tipărit în perioada 1940—1944 circa 30 de ziare și buletine, zeci de broșuri și manifeste, care au purtat în rîndurile clasei muncitoare, ale întregului popor cuvîntul dătător de speranță, cuvîntul înflăcărat, mobilizator al partidului. P.C.R. a fost unicul partid care a editat organe de presă proprii, contracarînd astfel publicistica oficială sau controlată de guvern.

Totodată, partidul comunist a trecut la acțiunea practică de organizare a rezistenței antifasciste, rezistență care a cunoscut pe măsura agravării situației economice a țării, intensificării jafului hitlerist și a marilor pierderi de pe front o amplificare și radicalizare continuă. Cea mai hotărîtă forță a rezistenței antifasciste s-a dovedit a fi muncitorimea. Strivită sub povara regimului militarizat de lucru din întreprinderi și a unor uriașe greutăți economice, clasa muncitoare și-a probat în acești ani înalta combativitate și spiritul revoluționar, ridicata capacitate de luptă, responsabilitatea pentru destinele națiunii, internaționalismul activ, desfășurînd, sub conducerea comunistilor, nenumărate acțiuni de luptă — zeci de greve, numeroase alte conflicte de muncă, sa-

Prof. V. ACHIM

(Continuare în pag. a 2-a)

(Urmare din pag. 1)

botaje — care au stîrnit îngrijorarea autorităților. Deosebit de dirză a fost și opoziția pe care masele țărănești au făcut-o regimului antonescian și războiului hitlerist. Impotrivirea directă sau sustragerea de la rechiziții și prestații, neprezentarea la concentrările și mobilizările pentru front, incidentele individuale ori colective cu trupele germane de ocupație demonstrau starea de spirit antihitleristă a țărănimii românești. Odată cu prelungirea duratei războiului, cu creșterea dificultăților economice ale țării noi și noi categorii sociale — funcționari, meseriași, comercianți etc. — s-au raliat curentului de opinie antifascistă, lărgindu-i baza socială, conferindu-i un larg caracter de masă. Cu deosebită putere și-au manifestat atitudinea antihitleristă intelectualii, pe care iminenta catastrofa națională ce se întredvedea la capătul politicii antonesciene, i-a determinat, pe măsura scurgerii timpului, să se alăture rezistenței active, preconizate de partidul comunist.

Starea de spirit antifascistă se accentua și în simțul armatei române tîrîită într-un război nedrept, obligată să se sacrifice pentru o cauză ce-i era străină. Un curent de nemulțumire și ostilitate față de Germania hitleristă a început să se facă simțit și în rândurile unor grupări și reprezentanți ai burgheziei industriale, comerciale și bancare, lovită economic și politic de tendințele hrăpărețe ale celui de-al treilea Reich, de politica de transformare a economiei țării într-un apendice al mașinii de război germane. În același timp, între cercurile palatului regal și guvernului antonescian s-au înăspriț fricțiunile și neînțelegerile; pe măsură ce apărea tot mai limpede că Germania va pierde războiul, antrenînd în prăbușirea ei și pe aliați, a început să devină clar că monarhia însăși nu va putea supraviețui regimului antonescian dacă se va menține în aceeași postură inactivă. În acest context, cercurile palatului au căutat soluții pentru salvarea situației, începînd în acest sens un șir de contacte cu personalități politice și ofițeri superiori.

Pe măsură ce se închea în toate straturile națiunii o stare de spirit antihitleristă, de adversitate față de colaborarea cu Germania, care n-a scăpat nici orga-

nelor informative românești și nici trupelor germane, Partidul Comunist Român a acționat pentru organizarea și activizarea rezistenței antifasciste, pentru unirea tuturor componentelor sale într-un unic șuvoi. În concepția partidului comunist, aceasta era singura soluție în marea operă patriotică de salvare a țării, de reîntregire teritorială, de înscriere a României pe făgașul unei dezvoltări democratice și progresiste. Activitatea de coalizare a tuturor forțelor patriotice și antihitleriste pune în lumină faptul că P.C.R. s-a dovedit forța politică cea mai realistă și clarvăzătoare, care a știut să găsească liantul ce avea să unească într-un singur mînunchi forțe sociale și politice extrem de diverse ca orientare. Drumul constituirii acestui unic șuvoi de forțe cunoaște prima etapă în anul 1943, cînd s-a făurit Frontul Patriotic Antihitlerist, care cuprindea alături de P.C.R., Frontul Plugarilor, Uniunea patrioților, Partidul Socialist Tărănesc și Madoszul. În aprilie 1944 s-a încheiat acordul de Front unic muncitoresc între Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat, ceea ce a sporit capacitatea de luptă și organizatorică a clasei muncitoare, constituind suportul trainic pe care avea să se clădească coaliția forțelor patriotice din țară. După ce, la sfîrșitul lui mai 1944, s-a realizat o înțelegere între comuniști și gruparea liberală condusă de Gheorghe Tătărăscu, în iunie 1944 s-a constituit Blocul național-democratic, format din P.C.R., P.S.D., P.N.Ț. și P.N.L. pe baza unei platforme ce cuprindea în esența ei prevederile documentelor programatice elaborate de partidul comunist încă din 1941. În același timp, partidul comunist a stabilit contacte cu cercurile palatului, ca și cu unele cadre din conducerea armatei animate de sentimente patriotice.

S-a constituit astfel o largă coaliție în care erau practic reprezentate toate forțele sociale și politice ale țării, ceea ce a izolat pe deplin pe guvernarea antonescieni. Rolul pe care l-a jucat partidul comunist în făurirea acestui larg front național antifascist a fost unul esențial — așa cum arată participarea P.C.R. la toate acordurile și înțelegerile convenite, faptul că platforma pe baza căreia s-au încheiat aceste alianțe era propusă de partidul comunist — constituind o stră-

lucită ilustrare a aplicării constructive, creatoare a învățăturii marxist-leniniste la realitățile românești ale momentului.

Este important, de asemenea, de relevat că partidul comunist a fost singura organizație politică din țară care a acordat o deosebită atenție pregătirii militare a luptei antifasciste, care și-a făurit un instrument militar propriu. Începînd din anul 1943 au fost astfel organizate detașamente înarmate ale partidului comunist în București și în alte zone ale țării — formațiunile de luptă patriotice — au fost create grupuri de partizani, s-au constituit în țară, de-a lungul unor importante șosele și căi ferate, puncte de sprijin, depozite de armament și muniții.

În iunie 1944, pregătirea insurrecției a intrat în faza sa finală. În noaptea de 13/14 iunie s-a creat, în urma unei reuniuni a reprezentanților P.C.R., ai palatului și armatei, un comitet militar, care a elaborat un plan concret al insurrecției. Pe baza datelor referitoare la efectivele și armamentul trupelor hitleriste aflate în țară s-au stabilit punctele de importanță vitală care trebuiau să fie cucerite de unitățile românești pentru a face inoperantă riposta germană. Au fost precizate, de asemenea, modalitățile arestării conducătorilor guvernului antonescian, momentul declanșării insurrecției. În paralel, au fost stabilite lista noului guvern și programul său de activitate, documentele de stat ce trebuiau date publicității după răsturnarea dictaturii antonesciene etc. În cadrul acestor discuții și dezbateri, reprezentanții partidului comunist s-au remarcat prin profunzimea și realismul propunerilor pe care le susțineau. Activitatea politică, organizatorică și militară desfășurată de P.C.R. în vederea pregătirii insurrecției demonstra seriozitatea cu care partidul comunist privea acțiunea de răsturnare a regimului militar-fascist, seriozitate ce și avea originea în înalta sa responsabilitate față de soarta poporului și a țării.

Desfășurarea insurrecției, evi-dențînd încă o dată eroismul armatei și al maselor populare care s-au ridicat într-un iureș nestăvilil împotriva hitleriștilor, avea să verifice și să valideze realismul programului și obiectivelor stabilite de partidul comunist, judecîndu-se călîr și metodelor pe care el le-a propus.

FORMAREA ȘI DEZVOLTAREA CONȘTIINȚEI SOCIALISTE

(Lecția a XLIX-a de filozofie pentru anul III, liceu)

1. Formarea conștiinței socialiste, obiectiv central al edificării noii orînduirii sociale.

Construirea și perfecționarea orînduirii socialiste este un proces conștient care revoluționează atât condițiile materiale de existență ale oamenilor, cât și viața lor spirituală. El presupune participarea activă, în deplină cunoștință de cauză, a maselor largi populare la organizarea și conducerea societății, la elaborarea și îndeplinirea obiectivelor economice, social-culturale ale edificării socialiste. De aceea, formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii ca treaptă superioară a conștiinței sociale reprezintă o sarcină de cea mai mare importanță și actualitate pe care Partidul Comunist Român a încredințat-o tuturor instituțiilor ideologice, cultural-educative și, în primul rînd, școlii, ca principal factor de instruire și educare a populației.

Răspunzînd cerințelor obiective imperioase ale actualei etape de dezvoltare a României socialiste, Plenara Comitetului Central al partidului din 3-5 noiembrie 1971 a elaborat Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste, pe care Conferința Națională din iulie 1972 l-a adoptat ca parte integrantă a programului general al partidului. Document de o excepțională însemnătate teoretică și practică, programul ideologic-educativ al Partidului Comunist Român a devenit o călăuză inestimabilă a activității pentru formarea profilului spiritual al făuritorilor noii societăți socialiste multilaterale dezvoltate.

3. Direcții principale ale formării și dezvoltării conștiinței socialiste.

Conștiința socialistă este, înainte de toate, o conștiință politică și, ca atare, formarea și dezvoltarea ei nu pot fi concepute astfel decît ca rezultate ale unei activități de educare cu un pronunțat caracter politic. Iată de ce în centrul muncii ideologico-educative

se situează cunoșterea temeinică și însușirea organică a politicii Partidului Comunist Român, a documentelor sale. Studiul politic-ideologic își vedește valoarea și eficiența în practică, în activitatea creatoare și entuziastă a oamenilor pentru îndeplinirea politicii marxist-leniniste a partidului.

Transpunerea în viață a politicii partidului cere nu numai eforturi susținute în toate domeniile de activitate, ci și intronarea unui climat de înaltă exigență și principialitate, formarea unei noi atitudini față de muncă și avutul obștesc, față de interesele colectivității, respectarea regulilor socialiste de conviețuire, a criteriilor eticii și echității înscrise în proiectul de norme ale vieții și muncii comunistilor adoptat de Conferința Națională a partidului din luna iulie 1972.

Toți cetățenii țării trebuie să fie astfel educați, încît să lupte împotriva oricărei nedreptăți și forme de înjosire a omului, pentru relații de colaborare și întruajutorare între oameni, între popoare, pentru realizarea unei juste repartiții a venitului național, pentru ca nimeni să nu trăiască din munca altora. Parazitismul social, furturile, delapidările, daunele aduse proprietății socialiste și avutului cetățenilor, mita, abuzul, căpătuiala, ca și favoritismul reprezintă încălcări ale eticii și echității socialiste, reflectînd mentalități străine conștiinței socialiste. Tineretul, în special, trebuie educat în spiritul cultului față de munca cinstită, creatoare, în folosul lor și al întregii societăți.

O atenție deosebită se cere acordată formării încrederii în forțele proprii, naționale, educării oamenilor muncii în spiritul patriotismului socialist, al întăririi frăției dintre toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate. Cultivarea patriotismului socialist este indisolubil legată de educarea întregului popor în spiritul solidarității internaționale cu popoarele socialiste, cu mișcarea comunistă și muncitorească internațională, cu mișcările de eliberare națională, cu forțele progresiste

de pretutindeni, cu lupta popoarelor pentru libertate și progres social.

În procesul formării conștiinței socialiste, un loc deosebit îl ocupă și perfecționarea continuă a legilor juridice, legi menite să așeze noua orînduire economico-socială, să contribuie efectiv la dezvoltarea ei. Educarea în spiritul conștiinței socialiste a maselor trebuie să ducă la respectarea conștientă a legalității, la convingerea că legile sînt elaborate pentru a apăra interesele oamenilor, pentru a crea cadrul juridic necesar manifestării multilaterale a personalității.

Un loc de prim ordin în procesul edificării noii orînduirii și în dezvoltarea conștiinței socialiste îl ocupă **inarmarea tineretului și a tuturor oamenilor muncii cu cele mai valoroase cuceriri ale științei și culturii**. Societatea socialistă, expresie a celor mai avansate cunoștințe acumulate de omenire, impune pregătirea profesională, cultural-științifică, ca o condiție a existenței sociale, a progresului ei neîntrerupt. Această cerință își găsește expresia în măsurile adoptate la Plenara C.C. al P.C.R. din 18-19 iunie 1973 cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului. Aplicarea în viață a acestor măsuri va duce la modernizarea învățămîntului de toate gradele și legarea lui strînsă cu nevoile concrete ale construcției socialiste, pentru îmbogățirea permanentă a cunoștințelor tuturor categoriilor de oameni ai muncii.

În contextul vieții spirituale a socialismului, funcțiuni deosebite revin artei socialiste, artă care, oglindind prin mijloacele ei specifice realitățile sociale contemporane, modurile omului de a se confrunța cu natura, cu societatea, cu semenii săi și cu sine, are menirea nobilă de a satisface nevoile omului de frumos, de a contribui cît mai plenar la opera de făurire a noii vieți.

Educația în spiritul conștiinței socialiste presupune, de asemenea, combaterea concepțiilor religioase, eliberarea maselor de înstrăinarea religioasă, de credința în supranatural, presupune inarmarea oamenilor cu o concepție materialistă asupra lumii și vieții. Această concepție este în măsură să-i releve omului adevărul lui loc și rol în univers, să-i pună în lumină posibilitățile inepuizabile de cunoaștere și transformare a realității.

Pivotul teoretic al întregii

(Continuare în pag a 4-a)

(Urmare din pag. a 3-a)

structuri a conștiinței socialiste e asigurat de filozofia marxistă, concepția despre lume a clasei muncitoare: materialismul dialectic și istoric. Parafrazându-l pe Marx, putem afirma că materialismul dialectic și istoric reprezintă „chintesența spirituală” a epocii socialismului, nucleul de bază al conștiinței socialiste. Un asemenea loc și rol are și trebuie să aibă filozofia marxistă și la nivelul fiecărei conștiințe individuale. Ea este menită să ofere fundamentul teoretic al modului omului societății noastre de a face politică, de a cuceri prin știință zonele necunoscutului, de a fi moral etc. Din concepțiile și convingerile filozofice trebuie să izvorască sistemul atitudinilor umane fundamentale: optimismul, altruismul, dragostea față de muncă, față de oameni, față de propriul popor și alte popoare, încrederea neîmurmurată în cauza înaltă și nobilă a socialismului și comunismului.

Pentru a-și îndeplini aceste funcțiuni, filozofia marxistă nu trebuie privită și înșușită ca o dogmă, ea trebuie învățată în așa fel încât sistemul noțiunilor ei să ducă la un anumit **mod de a gândi**, la capacitatea omului de a primi și de a înțelege singur în mod materialist și dialectic întregul sistem al fenomenelor înconjurătoare.

Chezășia înfăptuirii programului de educație comunistă, de formare și dezvoltare continuă a conștiinței sociale socialiste o **reprezintă conducerea întregii activități ideologico-educative de către organele și organizațiile de partid**. Fiecărui comunist și utecist, fiecărui cetățean al țării îi revine sarcina să acționeze neabătut, oriunde activează, pentru aplicarea programului partidului, să contribuie efectiv la afirmarea noii conștiințe socialiste. În felul acesta se vor crea condițiile pentru manifestarea tot mai puternică în viață a principiilor orânduirii socialiste.

Lectură

„Ridicarea rolului conducător al partidului și dezvoltarea continuă a democrației socialiste presupun creșterea nivelului politico-ideologic al cadrelor de partid și de stat, al tuturor comunistilor, formarea unei înalte conștiințe socialiste a întregului popor, pentru a putea acționa în mod conștient în făurirea propriului lor destin”. (Nicolae Ceaușescu, „Expunerea cu privire la Programul P.C.R.

pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste”, București, Editura politică, 1971, p. 29).

„...Fără a nega cîtuși de puțin rolul esențial al forțelor de producție în dezvoltarea societății, noi pornim de la teza, de asemenea marxistă, că, la rîndul ei, conștiința poate exercita o puternică înrîurire asupra mersului înainte al societății, că ideile înaintate, cucerind masele, devin o uriașă forță materială a progresului. Tocmai animați de această convingere dorim să intensificăm activitatea ideologică, politică și cul-

tural-educativă, efortul pentru ridicarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii. (Idem, p. 52).

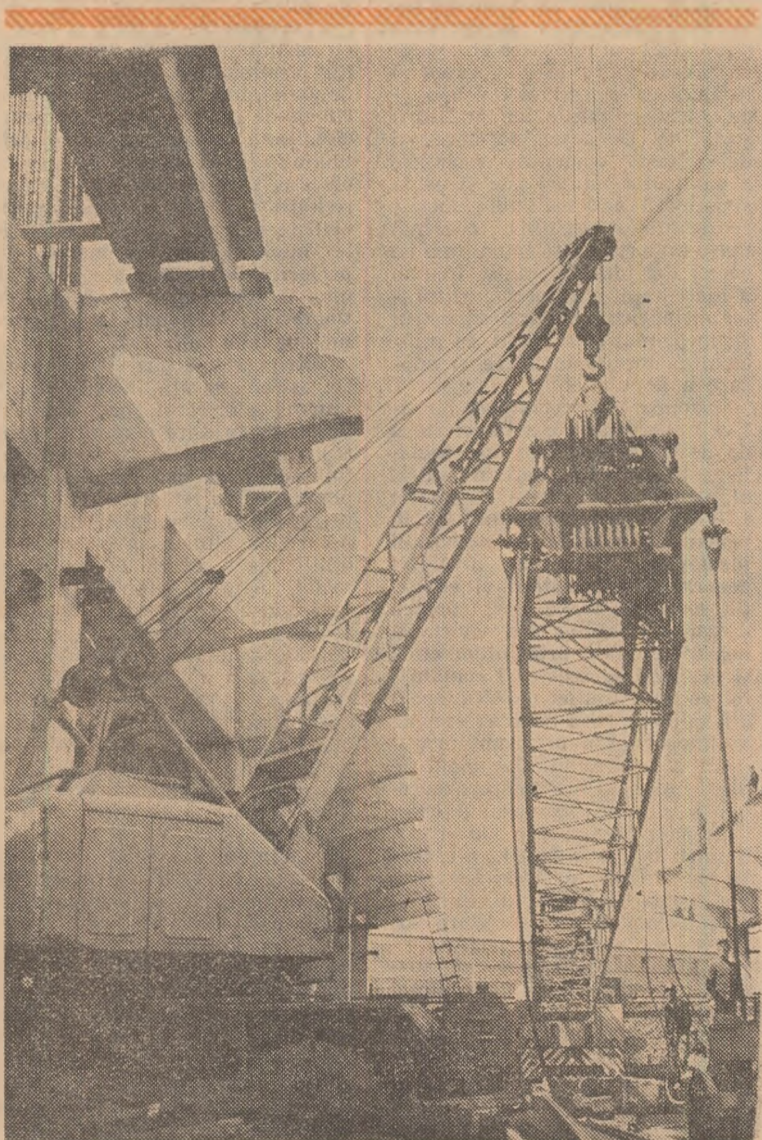
Întrebări

1. Ce este conștiința socialistă? Argumentați de ce conștiința socialistă este forma sau etapa cea mai înaltă a conștiinței sociale?

2. Vorbiți despre principalele direcții ale formării și dezvoltării conștiinței sociale.

3. Cum înțelegeți locul și rolul filozofiei în sistemul conștiinței socialiste?

4. De ce conducerea de către Partidul Comunist Român este chezășia înfăptuirii programului de educare a maselor în spiritul conștiinței socialiste?

Șantier

PROBLEMATICA OMULUI

Explicația filozofică a realității în general, a existenței exterioare (natură și societate), a universului conștiinței și cunoașterii, a formelor conștiinței sociale, se face din punctul de vedere al omului, al explicării sensurilor vieții lui, explicării locului și rolului pe care omul le are în contextul de ansamblu al universului. Filozofia a avut și nu putea să nu aibă menirea de a-i explica omului coordonatele esențiale ale condiției sale, coordonate care, din punctul de vedere al filozofiei marxiste, se rezumă la ideea că omul este ființă creatoare, că, în tot ceea ce întreprinde el, trebuie să se aibă pe sine drept scop, trebuie să fie umanist.

Omul, ființă creatoare

(Lecția a L-a de filozofie pentru anul III, liceu)

Atitudinea activă față de realitățile naturii și societății are, înainte de toate, un caracter creator. Creația, producerea bunurilor materiale și spirituale, reprezintă condiția fundamentală a existenței și dezvoltării societății omenesti, actul conștient prin intermediul căruia omul transformă lumea, înălțându-se treaptă cu treaptă pe scara infinită a progresului.

Omul este singura ființă cu adevărat creatoare, toate însușirile lui se împletesc în ceea ce numim creativitate.

Natura în genere nu inventează, ea pur și simplu se dezvoltă conform legilor care-i sînt proprii. Numai omul este nemulțumit de ceea ce-i oferă natura și a început, prin inventarea uneltei și a cuvîntului, să-i adauge o lume a lui, lumea culturii.

1. Cultură și civilizație

Activitatea creatoare constituie izvorul nesecat al apariției tuturor valorilor materiale și spirituale. Ansamblul acestor valori, create în procesul practicii social-istorice, formează cultura umană. Conștiința însăși își datorează dezvoltarea activității creatoare, muncii producătoare de valori pe care, la rîndul ei, o ajută să se amplifice, să devină tot mai eficientă. În procesul muncii creatoare, omul își îmbogățește mereu cunoștințele, își dezvoltă inventivitatea, aptitudinile și capacitățile.

Un vast și principal domeniu al culturii umane îl reprezintă **creația materială**. Ea este cea care a dat naștere **civilizației**, stadiului actual de evoluție a culturii materiale a omenirii. Ei i se datorează dezvoltarea mijloacelor de producție, de la silexurile și săpăligele rudimentare la

sistemele automate ale industriei actuale, construirea piramidelor antice și a catedralelor medievale, apariția limuzinelor moderne și a navelor cosmice, a centralelor atomice și televizoarelor, ca și a altor bunuri cotidiene de consum. Prin toate aceste rezultate concrete, creația conștientă se materializează, se obiectualizează în folosul omului, determinată de nevoile sale. Prin creație, omul răspunde imperativele precise ale existenței sale.

Un al doilea mare domeniu al activității creatoare îl constituie **creația spirituală**. Aceasta nu se concretizează în bunuri materiale, ci dă naștere tezaurului de idei ale gândirii teoretice științifice, producțiilor culturale, literaturii, muzicii, artelor. Creația spirituală răspunde astfel unui alt tip de necesități umane, ea este chemată să satisfacă nevoile de adevăr, de frumos, de bine, dreptate, virtute etc.

Creația materială și spirituală nu formează însă două sfere de preocupări, fără legătură una cu cealaltă, ci, dimpotrivă, se intercorează și se condiționează reciproc, într-o relație dialectică. Creația materială face posibilă dezvoltarea creației spirituale și aceasta, la rîndul ei, contribuie activ la evoluția creației materiale. Îmbunătățirea continuă a condițiilor de existență și perfecționarea instrumentelor de cunoaștere și transformare a naturii dezvoltă baza materială pentru amplificarea activității creatoare spirituale și care, la rîndul ei, are un rol esențial în conceptualizarea și impulsivizarea viitoarelor producții materiale.

2. Caracterul social al creației

Întreaga creație umană este profund înrîurită de evoluția so-

cietății, de caracterul istoric și de clasă al acesteia. În comuna primitivă, creația se realizează sub forma unui act conștient printr-o contribuție voluntară și egală a tuturor membrilor colectivităților umane. Dar odată cu apariția și accentuarea diviziunii muncii, participarea la actul conceptual al creației se restrînge la o categorie separată de oameni, relativ mică în comparație cu restul societății. Este vizibilă o anumită înstrăinare a majorității oamenilor de creația propriu-zisă, care în câteva secole de-a rîndul în mare parte un apanaj al minorității.

Societatea socialistă își propune, pentru prima dată în istorie, înlăturarea treptată a înstrăinării oamenilor de creațiile materiale și spirituale, apropie masele de creația cultă, științifică, literară, artistică. În acest scop, socialismul, eliminînd exploatarea omului de către om, generalizînd noi relații de muncă, bazate pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, trecînd puterea politică în mîinile oamenilor muncii și orientînd întreaga activitate umană corespunzător principiilor dreptății și echității sociale, deschide larg porțile accesului la cultură pentru masele celor ce muncesc. În perspectiva făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, omul nou își configurează de pe acum un profil spiritual complex pe care îl afirmă apoi în activitatea sa conștientă, creatoare.

Lectură

„...Societatea este unitatea supremă, iar individul nu ajunge la invențiile sau construcțiile sale intelectuale decît în măsura în care el este sediul de interacțiuni colective, ale căror nivel și valoare depind natural de ansamblul societății. Marele om care pare să lanseze curente noi nu este decît un punct de intersecție sau de sinteză a unor idei elaborate printr-o cooperare continuă și chiar și atunci cînd se opune opiniei dominante, el răspunde unor trebuințe... a căror sursă nu este el” (Jean Piaget, Biologie și cunoaștere. Cluj, Editura didactică, p.385).

„O caracteristică fundamentală a dezvoltării societății contemporane este amplexarea fără precedent a cunoașterii, dezvoltarea vertiginosă a tuturor științelor, a volumului de date care oferă chiar înțelegerii fenomenelor naturii, vieții și societății. S-au acumulat un tezaur imens de valori spirituale, de înțelepciune con-

(Continuare în pag. a 6-a)

(Urmare din pag 5-a)

densată și nici un om care vrea să fie la înălțimea epocii nu mai poate face abstracție de existența lui...

...Efortul pentru însușirea noilor cuceriri ale minții omenestii, pentru ridicarea nivelului de pregătire științifică și de cultură generală este astăzi una din trăsăturile distinctive ale omului înaintat, expresia adevăratului spirit de civilizație. Dacă aceasta este o necesitate general umană,

cu atât mai pregnantă este ea în societatea noastră. Comunismul este doar chintesența cunoașterii, rodul marilor cuceriri ale științei și culturii, rezultatul acumulării și sintetizării a tot ce a creat mai de preț mintea omului" (Nicolae Ceaușescu, Raportul C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea și sarcinile de viitor ale partidului; în „România pe drumul construcției societății socialiste multilaterale dezvoltate, vol. IV, București, Editura politică, 1970, p.321-322).

Întrebări

1. Care sînt însușirile care conferă omului facultăți cu adevărat creatoare ?
2. Ce înțelegeți prin cultură materială și spirituală ?
3. În ce constă specificul socialist al raporturilor dintre creația materială și cea spirituală ?
4. Comentați textul: „Comunismul este doar chintesența cunoașterii, rodul... a tot ce a creat mai de preț mintea omului“.

Umanismul marxist

(Lecția a II-a de filozofie pentru anul III, liceu)

Specificul activității conștiente, creatoare, impune filozofiei cercetarea locului și rolului omului în raport cu realitatea înconjurătoare, cunoașterea capacităților și perspectivelor sale. Omul, ființa prin care natura ajunge la conștiința de sine, îndreptățește întru totul, prin activitatea sa creatoare, interesul profund și încrederea pe care i-o conferă gândirea umanistă.

1. Apariția și dezvoltarea umanismului

Din vremuri îndepărtate și pînă astăzi, cele mai importante curente filozofice s-au interesat de soarta omului. Destinul său, mobilurile acțiunilor sale au fost teme preferate ale gândirii antice din India, China, Grecia. Ideile despre om formulate în cadrul culturii greco-latine au fost preluate și dezvoltate în noile condiții istorice din perioada Renașterii. Exprimînd tendințele de ascensiune istorice ale burgheziei, **umanismul** acestei epoci caută să-l repună pe om în drepturile sale, să-l înalțe din îngeunucherea în care l-au situat doctrinele teologico-medievale. Filozofia umanistă a Renașterii este continuată de iluminismul epocii moderne, iluminism care își exprimă încrederea nețărmurită în capacitățile creatoare ale omului.

Momentul cel mai important în istoria umanității îl reprezintă însă apariția **umanismului marxist**. Se produce acum o adevărată revoluție în concepțiile despre om și omniere. Marxismul nu consideră omul ca fiind o entitate abstractă, nedeterminată, așa cum l-au privit Kant, Fichte, He-

gel sau Feuerbach, ci ca un om concret-istoric, încadrat organic în contextul societății în care trăiește. „Esența umană nu este o abstracție inerentă individului izolat“ preciza Marx, ci „în realitatea ei, ea este ansamblul relațiilor sociale“. În această accepțiune nouă se afirmă că stă în puterea omului, ca ființă, socială, să se elibereze de aspirare și exploatare, să dispună liber de rezultatele activității lui creatoare și să-și făurească conștient viitorul.

2. Umanismul socialist

Umanismul fundamentat de Karl Marx cunoaște astăzi, datorită noilor relații sociale care se instaurează în orînduirea socialistă, o puternică afirmare și o dezvoltare continuă. **Umanismul socialist** concepe omul în complexitatea manifestărilor sale, formulînd un nou ideal de viață, care intruchipează cele mai nobile aspirații ale societății omenestii. După cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „orînduirea socialistă își propune să plămădească un om nou, cu un larg orizont de gândire și înțelegere, capabil să descifreze sensul legilor obiective ale dezvoltării sociale, să participe, în cunoștin-

ță de cauză, la făurirea istoriei, să-și croiască în mod liber și conștient propriul său destin“.

Privind omul în strînsă interdependență cu semenii său, cu nevoile și țelurile societății, **umanismul socialist** profilează un tip superior de personalitate umană, caracterizat prin pasiune pentru munca creatoare, printr-un înalt spirit de răspundere față de interesele generale ale colectivității, printr-o ținută etică aleasă, printr-o viață spirituală bogată, elevată. Realizarea personalității umane este astfel văzută indisolubil legată de lupta oamenilor muncii pentru un trai mai bun, pentru triumful țelurilor socialismului și comunismului.

Idealul de viață socialist determină și modifică atitudinile umane, exercitînd o adîncă înrîurire asupra dezvoltării conștiinței. Prin intermediul acestui ideal oamenii își pot aprecia activitatea, comportările, participarea lor la viața socială. Ei își formează astfel idealurile individuale care diferă, desigur, de la un om la altul, în funcție de profesia și cunoștințele sale, de mediul în care trăiește, de educația pe care a primit-o, de înclinațiile și preferințele lui și de alți factori obiectivi și subiectivi. Dar dincolo de deosebiri incerte, idealurile personale sînt canalizate în orînduirea socialistă pe traiectoria comună a realizării idealului social izvorît din interesele fundamentale ale tuturor membrilor colectivității umane.

3. Libertate și responsabilitate socială

În lumina interdependenței dintre interesele sociale și cele individuale poate fi înțeles și conținutul real al **libertății** în activitatea umană. Libertatea omului de a acționa creator, de a se rea-

(Continuare în pag 7-a)

(Urmare din pag a 6-a)

liza multilateral capătă un larg cîmp de manifestare în orînduirea socialistă care, prin structura și țelurile sale, marchează „saltul din imperiul necesității în imperiul libertății”, după cum scrie Engels, trecerea revoluționară de la obligația celor ce muncesc de a face ceea ce corespunde intereselor patronilor, asupritorilor, la exercitarea efectivă a dreptului lor uman de a se conduce singuri, de a-și pune nestingheriți în valoare talentul, puterea de muncă, în folosul lor propriu. Dar tocmai acest sens al libertății presupune **responsabilitatea socială**, îndatorirea oamenilor de a folosi libertatea lor de acțiune în interesul colectivității, pentru realizarea conștientă a idealurilor lor și ale acesteia. Libertatea sa devine, astfel, nu o posibilitate de manifestare anarhică, individualistă, liberalistă, antisocială, ci calea afirmării plene a personalității umane în condițiile înțelegerii conștiente a necesităților progresului întregii societăți.

Lectură

„Comunismul, ca suprimare pozitivă a proprietății private — această autoînstrăinare a omului — și deci ca apropiere reală a esenței om de către om și pentru om; așadar ca o reîntoarcere completă și conștientă, desăvârșită în cadrul întregii complexități a dezvoltării de pînă acum a omului pentru sine la starea de om social, adică de om uman. Acest comunism, ca naturalism desăvârșit — umanism, ca umanism desăvârșit — naturalism; el este adevărata rezolvare a conflictului dintre om și natură și dintre om și om, adevărata soluționare a conflictului dintre existență și esență, dintre obiectivare și autoafirmare, dintre libertate și necesitate, dintre individ și specie”. (Marx-Engels, Scrieri din tinerete, București, Editura politică, 1968, p. 576).

„Sarcinile stabilite în domeniul activității ideologico-educative deschid perspective minunate pentru afirmarea personalității umane, pentru dezvoltarea umanismului și democrației socialiste. În centrul lor se află omul, făurirea omului înaintat, înarmat cu cele mai noi cuceriri ale științei și culturii, a omului societății celei mai drepte și umane — societatea comunistă. Iată de ce realizarea în viață a hotărîrilor plenei Comitetului Central din

noiembrie cere fermitate politică și ideologică, unirea tuturor forțelor în direcția făuririi omului nou. Nu trebuie să uităm nici un moment că mai presus de orice se află omul; dezvoltarea lui multilaterală trebuie să stea în centrul tuturor preocupărilor partidului nostru, trebuie să fie țelul suprem al societății noastre socialiste. În cadrul Conferinței Naționale ne preocupăm intens de creșterea bogăției naționale, dar nu trebuie să uităm că cea mai mare bogăție o reprezintă omul; el este făuritorul tuturor bunurilor materiale și spirituale, de el depinde înaintarea cu succes a patriei noastre pe calea societății comuniste”. (Nicolae Ceaușescu, **Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 19—21 iulie 1972**, București, Editura politică, 1972, p. 81—82).

Intrebări

1. Care sînt etapele mari ale dezvoltării istorice a viziunii u-

maniste? Ce este esențial în această orientare filozofică?

2. Ce este umanismul socialist?

3. De ce în condițiile socialismului este posibilă și necesară împletirea libertății individuale cu responsabilitatea socială?

4. Interpretați textul: „Nu trebuie să uităm nici un moment că mai presus de orice se află omul” (lectură).

În acest număr al suplimentului „Științe sociale” încheiem publicarea lecțiilor de filozofie pentru anul III, liceu.

Mulțumim Editurii didactice și pedagogice, care ne-a pus la dispoziție aceste lecții, prin a căror publicare, sperăm, am venit în ajutorul profesorilor și elevilor.

Faptul istoric în lecțiile de socialism științific

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, sublinia la Consfătuirea cadrelor didactice care predau științe sociale, faptul că „școala este chemată să plămădească trăsăturile politico-morale înaintate ale tineretului nostru, să modeleze fizionomia omului nou, constructor al socialismului și comunismului, cu un larg orizont de gîndire, cunoaștere și înțelegere, cu o bogată viață spirituală, cu o etică superioară...”.

În realizarea acestor imperati-ve, o importanță deosebită o are studierea socialismului științific în liceu, parte integrantă a mijloacelor generale de realizare a sarcinilor educației comuniste a elevilor. La această disciplină de învățămînt, elevii au posibilitatea de a cunoaște aprofundat politica internă și externă a Partidului Comunist Român — „expresia aplicării adevărurilor gene-

rale ale socialismului la condițiile social-istorice concrete ale țării noastre...”.

Ținînd cont de sarcinile majore ce trebuie realizate prin predarea socialismului științific, se impune, așadar, utilizarea unor mijloace de învățămînt care să ușureze accesibilitatea cunoașterii de către elevi a noțiunilor teoretice, sporirea gradului de analiză și sinteză a fenomenului social, în ansamblul său, formarea și dezvoltarea unor sentimente și convingeri morale. În acest sens, din multitudinea mijloacelor de realizare a obiectivelor propuse în predarea socialismului științific la elevi, un loc

**Prof. GHEORGHE GAFENCU și
Prof. GHEORGHE MOCANU,
Liceul „Nicu Gane” din Fălticeni,
jud. Suceava**

(Continuare în pag. a 8-a)

(Urmare din pag. a 7-a)

principal îl constituie utilizarea faptului istoric la lecții.

Pentru integrarea organică a evenimentelor istorice în tematica orelor de socialism științific, se impune, după părerea noastră, a se formula, în primul rând, răspunsul la următoarele întrebări: În ce scop se introduce faptul istoric?; Ce modalități de utilizare se folosesc?

La prima vedere, problema aceasta ar părea suficient de cunoscută. Și totuși, o abordare științifică, sistematică și metodologică, se pare că nu a stat în atenția cercetătorilor și, mai ales, a autorilor de programe și manuale școlare.

Cu toți sîntem martorii marelui interes public pentru istorie. Însemnătatea acestei științe în sfera de ansamblu a disciplinelor sociale este bine precizată în documentele de partid, așa încît nu ne vom ocupa în speță de acest aspect, ci, pornind de la el, vom întrezări necesitatea integrării faptului istoric în lecțiile de socialism științific.

Astfel, realitatea istorică, cu toată complexitatea ei economică, socială și politică, este indispensabilă pentru explicarea, argumentarea și concretizarea noțiunilor teoretice de: formațiune social-economică, clase sociale, partide politice, revoluție socială, despre stat și formele lui, națiune burgheză și socialistă, patrie și patriotism, socialism și comunism etc.

Numai prin utilizarea unor exemple, prin studierea faptului istoric dintr-o anumită etapă de dezvoltare a societății omenești, într-o anumită țară sau grup de țări (ținîndu-se cont de particularitățile specifice ale dezvoltării), noțiunea teoretică va cunoaște calea accesibilității însușirii cunoștințelor temeinice de către elevi. Așa cum spunea Lenin, drumul cunoașterii pornește „de la contemplarea vie la gîndirea abstractă și, apoi, la practică”.

Nu trebuie să înțelegem, însă, că faptul istoric ajută numai la concretizare, la cunoașterea în sine a conținutului unor idei teoretice, ci precizăm că folosirea lui creează premisele educării multilaterale a elevilor și, implicit, contribuie la realizarea sarcinilor educației comuniste în școală.

De asemenea, prin datele și faptele istorice pe care le prezentăm elevilor la orele de socialism științific, urmărim elucidarea acțiunilor legilor dezvoltării sociale, lărgirea orizontului cultural și legarea lui cu practica umană,

dezvoltarea spiritului analitic și formarea sentimentelor și convingerilor morale. În același timp, cunoașterea evenimentelor istorice, de către elevi, ajută și sporește mîndria națională, elanul patriotic, ne învață să ne iubim poporul și patria noastră socialistă și să prețuim înaltele tradiții revoluționare ale Partidului Comunist Român, în lupta pentru dreptate socială și libertate națională.

Privind modalitățile de utilizare a faptului istoric la lecțiile de socialism științific, acestea depind, în primul rând, de posibilitățile de informare și documentare a profesorului pentru lecții, precum și de nivelul de cunoștințe și pregătire al elevilor. Astfel, materialul factual poate fi introdus de profesor prin integrarea organică în expunere, sau de către elevi, utilizînd cunoștințele lor, formulîndu-se, și într-un caz sau altul, concluzii utile susținerii ideilor teoretice lansate prin definiție.

Căile și mijloacele prin care se poate utiliza faptul istoric la lecții, sînt însă multiple și variate, dacă ținem seama de avantajele reale ce le oferă cabinetul de științe sociale.

Astfel, subliniem în primul rând necesitatea introducerii în lecțiile de socialism științific a unor documente istorice, utilizînd epidiascopul în realizarea proiecțiilor necesare susținerii dialogurilor cu elevii. Dar fragmentele documentare selectate pentru lecții în funcție de tematica planificată pot fi și citite elevilor, în cazul în care mijloacele din dotare nu le utilizăm.

Proiecția are însă avantajele ei considerabile, încît nu ne propunem s-o prezentăm, ci doar s-o subliniem.

De asemenea, materialul istoric în lecțiile de socialism științific poate fi prezentat elevilor prin utilizarea unor diapozitive, imagini sau diafilme, existente în dotarea cabinetelor, și care facilitează însușirea temeinică a noțiunilor teoretice.

Prin utilizarea tablourilor, scenelor, portretelor istorice, se imprimă lecțiilor respective un grad sporit de activizare a elevilor, creîndu-se o atmosferă optimă pentru realizarea de stări emoționale și cultivarea unor sentimente.

Pentru realizarea acestor coordonate esențiale ale muncii didactice, este necesară însă colaborarea dintre profesorii care predau științe sociale în liceu, în sensul conlucrării laborioase și utile dintre ei în cadrul catedrei de științe sociale. Aceasta poate și trebuie să înceapă chiar cu întocmirea planificărilor calendaristice, consultîndu-se în prealabil ambele programe și manuale.

Colaborarea se impune prin folosirea în comun a tuturor surselor de informare și documentare, precum și a mijloacelor moderne audio-vizuale din dotarea cabinetelor de științe sociale, în scop util și eficient.

Iată doar cîteva idei și păreri în legătură cu utilizarea faptului istoric în lecțiile de socialism științific. Cunoașterea experienței altor cadre didactice în această direcție ar fi binevenită și necesară, fiind interesați s-o utilizăm în munca noastră.

In cabinetul de științe sociale al Liceului nr. 3 din Baia Mare